

Nr 7

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om kontroll å ädelmetallarbeten; given Stockholms slott den 9 december 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till förordning om kontroll å ädelmetallarbeten.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

Genom propositionen inhämtas riksdagens yttrande över huvudgrunderna i ett förslag till förordning om kontroll å ädelmetallarbeten (platina-, guld- och silverarbeten). Förslaget innebär framför allt en modernisering av lagstiftningen på detta område. Bland nyheterna må nämnas att förbud införes mot s. k. fullmaktsstämpling. För guldarbeten bibehålles enligt förslaget 18 karat såsom lägsta tillåtna halt med den jämkningen att minimihalten fint guld efter internationellt mått bestämmes till 750 tusendelar i stället för nu stadgade 760 tusendelar. Minimihalterna för silver- och platinaarbeten föreslås oförändrade. Viktgränsen för obligatorisk stämpling av silverarbeten föreslås höjd från 5 till 15 gram. Beträffande avgifterna för kontrollstämpling föreslås ingen ändring. I övrigt innefattar förslaget bl. a. bestämmelser i syfte att på ett effektivare sätt än hittills förhindra tillverkning av och handel med underhaltiga ädelmetallvaror.

Förslag
till
förordning om kontroll å ädelmetallarbeten

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser

1 §.

Till *ädelmetallarbeten* hänföras i denna förordning arbeten av platina, guld och silver.

I förordningen förstås med

platinaarbete sådant arbete som är förfärdigat av en metallegering, vilken innehåller minst 400 tusendelar fin platina,

guldarbete sådant arbete som är förfärdigat av en metallegering, vilken innehåller minst 200 tusendelar fint guld, samt

silverarbete sådant arbete som är förfärdigat av en metallegering, vilken innehåller minst 400 tusendelar fint silver,

allt under förutsättning att platinan, guldet eller silvret ingår i arbetet på annat sätt än enbart såsom plättering, platinering, förgyllning eller för-silvring.

2 §.

Ädelmetallarbeten äro, på sätt i denna förordning är stadgat, underkastade kontroll med avseende på tillverkning, försäljning och import.

Undantag från förordningens bestämmelser

3 §.

Förordningen äger icke tillämpning å mynt och medaljer, som tillverkas av mynt- och justeringsverket.

4 §.

Från förordningens bestämmelser äro, utom såvitt avser tillsyn enligt 40 §, undantagna:

ädelmetallarbeten, som tillverkas för export;

utländska mynt samt i utlandet tillverkade utländska ordensdekorationer och medaljer;

ädelmetallarbeten, som uppenbarligen ha antikvariskt värde;

instrument och apparater som äro avsedda att omedelbart tjäna vetenskapliga, konstnärliga eller industriella ändamål samt delar till sådana instrument och apparater;

plåt, tråd och ofasonerade stänger av ädelmetall samt guldslagar- och gulddragararbeten; samt

reservoarpennor och stiftpennor samt delar därtill, glasögonbågar, urboetter, lösa urbyglar, remontoarkronor, tandpetare samt beslag på käppar, pipor och dylikt.

Mynt- och justeringsverket äger föreskriva, att undantag som nu sagts skall göras jämväl beträffande annat slag av föremål, i vilket ädelmetall ingår i så ringa mängd att ädelmetallvärdet i förhållande till arbetets övriga värde är av ringa betydelse, så ock beträffande ädelmetallarbeta, som uppenbarligen framställts för att framdeles ingå i sådant föremål.

Ädelmetallarbeta, som avses i denna paragraf och vilket icke utgör halvfabrikat, må på begäran kontrollstämplas. Begäres kontrollstämpling eller anbringas ansvarsstämpel skola förordningens bestämmelser tillämpas å arbetet.

Finhalt

5 §.

Ädelmetallarbeta må icke tillverkas av metallegering som har lägre finhalt än

för platinaarbete 950 tusendelar fin platina,

för guldarbete 750 tusendelar fint guld och

för silverarbete 830 tusendelar fint silver,

med ett remedium för platina och guld av fem tusendelar samt för silver av åtta tusendelar.

Har ädelmetallarbeta lägst den finhalt som nyss nämnts benämnas det fullhaltigt, i annat fall underhaltigt.

6 §.

Vid förening av arbete av viss ädelmetall med legering innehållande ädelmetall av annat slag, skall legeringen vara fullhaltig, dock att mynt må anbringas oberoende av halt.

Guldarbeten med olika finhalt må förenas endast om tillverkningstekniska skäl göra detta nödvändigt och varje del åsättes finhaltsstämpel enligt föreskrifterna i 19 §.

Platinaarbete må förenas med legering innehållande guld eller silver och guldarbete med legering innehållande silver endast om legeringen genom sin färg tydligt skiljer sig från arbetet.

7 §.

Användes vid framställning av ädelmetallarbeta jämväl annat ämne än ädelmetall, skall detta ämne i det färdiga arbetet vara lätt skönjbart och till utseendet tydligt skilja sig från ädelmetallen, såvida annat icke föranledes av tillverkningstekniska skäl eller erfordras för att arbetet skall fylla sin praktiska uppgift. Utgöres det sålunda använda ämnet av metall, skall därå vara inslaget beteckningen »Metall» eller »Met» eller metallens benämning eller kemiska beteckning, där tillverkningstekniska skäl icke utgör hinder härför.

8 §.

Lödning på ädelmetallarbeta får icke förekomma i sådan omfattning och av sådan beskaffenhet att, om arbetet nedsmältes, finhalten understiger i 5 § angivna halter med deras remedier med mer än för platina- eller guldarbete fem tusendelar samt för silverarbete åtta tusendelar. Ädelmetallarbeta, varå förekommer lödning i strid med vad nu sagts, skall anses underhaltigt.

9 §.

Ädelmetallarbeta, vilket icke uppfyller fordringarna enligt 5—8 §§, må icke försäljas eller importeras. Om undantag härifrån stadgas i 10—12 §§.

10 §.

Utan hinder av vad i 9 § stadgas må ädelmetallarbeta, som blivit taget i mät eller tillhör konkursbo eller dödsbo utan att ha för sådant bo tillverkats eller inköpts, försäljas under hand eller på auktion.

11 §.

Utan hinder av vad i 9 § stadgas må till riket införas

a) tävlingspris, gåvor, föremål som inköpts på resa i utlandet och äro avsedda för importörens eller hans familjs personliga bruk samt föremål som äro att hänföra till flyttsaker;

b) ädelmetallarbeten, som inkomma för att förevisas såsom prover eller såsom utställningsföremål och vilka äro avsedda att därefter återutföras, såvida införseln är traktatsenligt medgiven.

Då fråga är om gåvor eller föremål som inköpts på resa i utlandet och äro avsedda för importörens eller hans familjs personliga bruk, skall ägaren härom på begäran avlämna en av honom på heder och samvete avgiven skriftlig försäkran.

12 §.

Mynt- och justeringsverket äger i andra fall än i 10 och 11 §§ sägs, när särskilda skäl föreligga, på därom gjord ansökan medgiva försäljning eller införsel av ädelmetallarbeta som ej uppfyller fordringarna enligt 5—8 §§.

Ansvarsstämpling och kontrollstämpling

13 §.

Inom riket tillverkade ädelmetallarbeten skola genom tillverkarens försorg förse med ansvarsstämplar, varmed avses ortsmärke, tillverkarens namnstämpel (tillverkarstämpel) och årsbokstav ävensom, i fråga om guldarbeten, finhaltsstämpel. Saknas tillräckligt utrymme för anbringande av såväl kontrollstämpel, varom i 21 § förmäles, som samtliga ansvarsstämplar, må dock ortsmärket och, där så är erforderligt, jämväl årsbokstaven utelämnas.

Mynt- och justeringsverket må i fall där tillverkningen uppenbarligen icke skett för yrkesmässig försäljning medgiva att annan ansvarsstämpel än finhaltsstämpel utelämnas.

14 §.

Ädelmetallarbeta, som införas till riket, må icke vara försett eller efter införseln förse med annan i denna förordning avsedd ansvarsstämpel än finhaltsstämpel.

15 §.

Ansvarsstämpel skall vara utförd så att den lämnar upphöjd text, begränsad av stämpelns ytterkonturer (reliefstämpel).

16 §.

Ortsmärke bestämmes för varje särskild tillverkningsort av mynt- och justeringsverket.

17 §.

Tillverkarstämpel skall vara godkänd av och registrerad hos mynt- och justeringsverket. Stämpeln må endast innehålla bokstäver eller ord. Den må ej vara så utformad, att den med lätthet kan förväxlas med annan hos verket registrerad och i bruk varande tillverkarstämpel. Stämpeln må ej angiva annan än den, som tillverkat arbetet.

18 §.

Årsbokstav skall ange tillverkningsåret. Såsom årsbokstav användes en av följande bokstäver ur det latinska alfabetet, nämligen A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, X, Y, Z med efterföljande siffra. Bokstäverna användas i följd, en för varje år. Då hela bokstavsserien är genomgången skall densamma från början ånyo genomlöpas. Serien skall beräknas ha börjat användas med A år 1759. Den vid bokstaven fogade siffran skall utmärka den omgång, nämnda bokstavsserie är i användning sedan 1759.

19 §.

Finhaltsstämpel för guld skall innehålla bokstaven K (karat) jämte framförstående siffror. Följande stämplarna äro medgivna:

23 K, utmärkande en finhalt av lägst 975 tusendelar,

20 K, utmärkande en finhalt av lägst 840 tusendelar samt

18 K, utmärkande en finhalt av lägst 750 tusendelar,

med ett remedium i varje fall av fem tusendelar.

Vid bestämmande av finhalt i fall som här är i fråga skall vad i 8 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

20 §.

Tillverkare är ansvarig för att utfört arbete motsvarar åsatta ansvarsstämplar.

21 §.

Inom riket tillverkat eller importerat ädelmetallarbeta, vars vikt uppgår för platina- eller guldarbete till ett gram eller däröver och för silverarbete till 15 gram eller däröver, skall, såvitt fråga icke är om meterkedja eller annat halvfabrikat eller arbete, som i 10—12 §§ avses, förses med kontrollstämpel till bestyrkande av att arbetet uppfyller fordringarna enligt denna förordning.

Ädelmetallarbeta, vilket icke omfattas av kontrollstämplingsplikt, som i första stycket sägs, må förses med kontrollstämpel om begäran därom framställs och arbetet uppfyller fordringarna enligt denna förordning; dock att meterkedja eller annat halvfabrikat må kontrollstämplas endast där mynt- och justeringsverket så medger.

22 §.

Ingår i ett arbete skilda ädelmetaller skall frågan, huruvida kontrollstämplingsplikt enligt 21 § föreligger, bedömas särskilt för varje ädelmetall.

23 §.

Importerade halvfabrikat och andra importerade ädelmetallarbeten, som icke underkastas kontrollstämpling, skola, såvitt fråga icke är om arbeten som avses i 11 eller 12 §, likväl vid införseln kontrolleras beträffande finhalten.

24 §.

Kontrollstämpel utgöres i fråga om guldarbeten av tre kronor i hjärtformig sköld för inhemska arbeten och i oval sköld för utländska arbeten samt i fråga om platina- och silverarbeten av enahanda beteckning med ett efterföljande P beträffande platinaarbeten och S beträffande silverarbeten. Kontrollstämpel skall vara utförd som reliefstämpel.

25 §.

Kontrollstämpling utföres av mynt- och justeringsverket eller, på de orter mynt- och justeringsverket bestämmer, av särskilda kontrollstämplings-

förrättare. Probering av ädelmetallarbets finhalt utföres av mynt- och justeringsverket.

Mynt- och justeringsverket utser kontrollstämplingsförrättare och äger entlediga honom från uppdraget samt förordna vikarie för honom, allt efter länsstyrelsens hörande.

26 §.

Inom riket tillverkat ädelmetallarbete, som skall kontrollstämplas, skall av tillverkaren inlämnas i Stockholm till mynt- och justeringsverket och å annan ort till kontrollstämplingsförrättare; i senare fallet är det dock tillverkaren obetaget att på egen bekostnad inlämna arbetet till mynt- och justeringsverket. Vid inlämnandet skall arbetet, försett med vederbörliga ansvarsstämplar, till alla dess delar företes samt i övrigt vara i det skick som mynt- och justeringsverket bestämmer.

Då ädelmetallarbete, som icke på grund av vad förut sagts må införas i riket utan kontrollstämpling eller kontroll med avseende å finhalten, från utlandet inkommer till svensk distrikttullanstalt, skall detsamma på importörens bekostnad översändas till mynt- och justeringsverket.

27 §.

Kontrollstämpling av ädelmetallarbete skall äga rum, om arbetet inlämnats till mynt- och justeringsverket, sedan probering skett samt, om arbetet inlämnats till kontrollstämplingsförrättare, sedan av detsamma tagits prov för probering.

Provtagning må, på sätt mynt- och justeringsverket bestämmer, ske i form av stickprov.

28 §.

Kontrollstämpling må icke äga rum om arbetet därigenom skulle skadas, utan skall för sådant fall i stället utfärdas kontrollbevis om att arbetet uppfyller fordringarna för kontrollstämpling.

29 §.

Arbete, som inkommit till riket för att förevisas såsom prov eller utställningsföremål och därefter återutföres, skall i stället för kontrollstämpel förses med plomb eller annat identifieringsmärke på sätt mynt- och justeringsverket bestämmer.

30 §.

Å ädelmetallarbete anbragt kontrollstämpel eller ansvarsstämpel må icke avsiktligt utplånas, med mindre sådant utplånande till följd av nedskrotning, lagning eller omarbetning av arbetet finnes nödvändigt.

Angående ändring av finhaltsstämpel på guldarbete i visst fall stadgas i 34 §.

31 §.

Å här i riket tillverkade ädelmetallarbeten må andra stämplat än kontrollstämpel och ansvarsstämplar icke förekomma i form av reliefstämplat. Från vad nu stadgats äger mynt- och justeringsverket medgiva undantag.

Å ädelmetallarbete må i övrigt icke förekomma stämpel eller annat märke, som lätt kan förväxlas med kontroll- eller ansvarsstämpel.

32 §.

Ädelmetallarbeta, som i strid med föreskrifterna i denna förordning icke är försett med kontrollstämpel eller ansvarsstämpel, eller är försett med stämpel eller annat märke, som enligt förordningen ej må åsättas arbetet, må icke försäljas.

Förfarandet med underhaltiga arbeten

33 §.

Befinnes till försäljning avsett ädelmetallarbeta ej vara fullhaltigt och är ej fråga om arbete som avses i 10—12 §§, skall, oberoende av om förhållandet kan medföra ansvar, arbetet sönderslås genom mynt- och justeringsverkets försorg eller enligt dess föreskrifter.

Ädelmetallarbeta må icke sönderslås med mindre probering ägt rum. Om proberingens resultat skall vederbörande tillverkare eller försäljare underlättas, och äger denne att, därest material finnes för förnyad probering, påkalla sådan och närvara personligen eller genom ombud vid den med anledning därav verkställda förrättningen.

34 §.

Befinnes vid probering för kontrollstämpling guldarbete, som är fullhaltigt, vara åsatt oriktig finhaltsstämpel, skall arbetet för ändring av stämpeln återställas till ägaren innan kontrollstämpel anbringas å arbetet.

Befinnes till försäljning avsett kontrollstämplat guldarbete, som är fullhaltigt, vara förfärdigat av en metallegering av lägre finhalt än påslagen finhaltsstämpel utvisar, skall ändring av stämpeln vidtagas genom mynt- och justeringsverkets försorg.

35 §.

Uppfyller ädelmetallarbeta, som inkommit till distrikttullanstalt och översänts till mynt- och justeringsverket, icke för införsel föreskrivna fordringar enligt denna förordning, skall det på importörens bekostnad från mynt- och justeringsverket översändas till distrikttullanstalten i införselorten för att återutföras ur riket. Dock må efter medgivande av mynt- och justeringsverket underhaltigt arbete, som på tillförlitligt sätt styrkes vara av importörens egen tillverkning och förut av honom exporterat, utlämnas till importören i den ordning, som är stadgad för utlämnande av importerade arbeten.

Har ädelmetallarbeta vid import tagits i beslag och i laga ordning förklarats förbrutet och är arbetet av beskaffenhet att, enligt vad ovan sägs, icke få till riket införas, må det icke av tullverket försäljas förrän detsamma sönderslagits och nedsmälts, såvida ej betryggande säkerhet erhålles för att arbetet efter försäljningen blir utfört ur riket.

36 §.

Vägras kontrollstämpling av arbete på den grund att arbetet icke uppfyller bestämmelserna om lödning i 8 §, må på begäran av ägaren nedsmältning ske för bestämmande av finhalten; och skall ägaren beredas tillfälle att personligen eller genom ombud närvara vid nedsmältningen.

Avgifter

37 §.

1 mom. För kontrollstämpels åsättning samt för utfärdande av kontrollbevis som i 28 § sägs skall erläggas kontrollavgift, innefattande ersättning jämväl för verkställd probering,

för platinaarbete med 9 öre för varje fulla två decigram,
för guldarbete med 3 öre för varje fulla två decigram, och
för silverarbete med ett öre för varje fullt gram,

allt av sammanlagda vikten av de kontrollstämplade arbetena.

Är arbete sammansatt av flera ädelmetallegeringar skall avgift utgå för varje legering för sig.

Vid bestämmande av arbetes vikt skall avdrag göras för beståndsdelar av andra ämnen än ädelmetall, dock ej för infattade stenar. Avdrag må ej göras för ädelmetall, som vid färdigställande av arbete kan beräknas komma att bortgå.

2 mom. För anbringande av plomb eller annat identifieringsmärke skall erläggas märkningsavgift med fem öre för varje arbete.

3 mom. För probering, som icke åtföljes av kontrollstämpling, för bestämning av vikt finmetall och för omsmältning skall utgå avgift enligt vad därom är särskilt stadgat.

Näringsidkares anmälningsskyldighet

38 §.

Envar som vill för avsalu tillverka ädelmetallarbeten, som äro underkastade kontroll enligt denna förordning, eller idka grosshandel därmed eller försälja sådana varor i bod eller från annat upplagsställe skall, innan rörelsen börjar, göra anmälan hos mynt- och justeringsverket och därvid lämna uppgift om var rörelsen skall idkas samt tillika förete dels bevis om anmälan enligt 9 § näringsfrihetsförordningen, där sådan anmälan skall äga rum, och dels, då fråga är om juridisk person, i förekommande fall vederbörligt registreringsbevis.

Önskar någon sälja ädelmetallarbete å sådan realisation som omförmäles i 9 § 3 mom. näringsfrihetsförordningen skall han, innan realisationen vidtages, göra anmälan därom hos mynt- och justeringsverket med bifogande av uppgift om var realisationen skall äga rum samt bevis om tillstånd därtill.

Då tillverkning eller försäljning som i denna paragraf avses förflyttas eller upphör, skall anmälan därom göras hos mynt- och justeringsverket.

39 §.

Under utövande av gårdfarihandel må, vid äventyr som är stadgat för olaga gårdfarihandel, försäljning av ädelmetallvaror icke äga rum.

Tillsyn

40 §.

Myntdirektören äger att personligen eller genom befullmäktigat ombud i lokaler för tillverkning eller försäljning av ädelmetallarbeten göra sig underrättad om beskaffenheten av förekommande lager av ädelmetallarbeten

och att för undersökning därifrån medtaga sådant arbete. Tillträde till dylika lokaler må icke förvägras myntdirektören eller hans ombud.

41 §.

I lokal, där ädelmetallarbeta tillverkas för avsalu, skall ett exemplar av denna förordning finnas tillgängligt.

Ansvarsbestämmelser m. m.

42 §.

1 mom. Med dagsböter straffes, där förfarandet icke är i allmän lag belagt med straff,

den som tillverkat ädelmetallarbeta i strid med bestämmelserna i 5—8 §§ eller guldarbete med lägre halt än påslagen finhaltsstämpel utmärker, dock endast där försäljning av arbetet skett;

den som försäljer ädelmetallarbeta i strid med 9 eller 32 § eller guldarbete med lägre halt än påslagen finhaltsstämpel utmärker eller ädelmetallarbeta, vars beskaffenhet eljest icke överensstämmer med i denna förordning eller med stöd av densamma meddelade bestämmelser; dock att vad nu sagts icke gäller beträffande kontrollstämpelat arbete, där försäljaren är en annan än tillverkaren samt försäljaren icke haft vetskap om arbetets oriktiga beskaffenhet;

den som överflyttar kontrollstämpel eller ansvarsstämpel från ett ädelmetallarbeta till ett annat eller förser sådant arbete med oriktig stämpel eller stämpel, som icke må åsättas arbetet, eller utplånar kontrollstämpel eller ansvarsstämpel från ädelmetallarbeta, där åtgärden ej är nödvändig i samband med nedskrotning, lagning eller omarbetning av sådant arbete; samt

den som förser till riket infört ädelmetallarbeta med annan ansvarsstämpel än finhaltsstämpel eller med vetskap om att så skett försäljer sådant arbete.

2 mom. Har åtgärd som i 1 mom. avses företagits i större omfattning, må dömas till fängelse i högst sex månader.

3 mom. Med böter högst 300 kronor straffes

den som utan sådan anmälan som är föreskriven i 38 § tillverkar ädelmetallarbeten eller med sådana arbeten idkar handel som i nämnda paragraf sägs;

den som underlåter att vid förflyttning av eller upphörande med sådan tillverkning eller handel göra i nämnda paragraf stadgad anmälan;

den som förvägrar myntdirektören eller hans ombud tillträde till lokal som avses i 40 § eller vägrar att lämna det biträde, som erfordras för fullgörande av den i nämnda paragraf föreskrivna tillsynen; samt

den som bryter mot vad i 41 § är stadgat.

43 §.

Med försäljning likställes i denna förordning saluhållande, så ock utlämnande av beställt arbete, vilket tillverkats av ädelmetall som tillhandahållits av beställaren.

44 §.

Husbonde ansvarar, där brott mot denna förordning begås av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, för brottet, liksom vore detta begånget av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt, att brottet skett utan hans vilja och vetskap.

45 §.

Den som har eller haft att taga befattning med kontroll enligt denna förordning må icke i vidare mån än hans tjänsteutövning fordrar yppa tillverkares eller försäljares yrkeshemlighet eller affärsförhållande, varom han därvid erhållit kännedom.

46 §.

Har domstol meddelat dom i mål angående förhållande som avses i denna förordning, skall domstolen sända ett exemplar av domen till mynt- och justeringsverket.

47 §.

Kungl. Maj:t eller den Kungl. Maj:t därtill förordnar äger meddela de ytterligare föreskrifter, som kunna finnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1957.

Genom förordningen upphävas, med de begränsningar nedan stadgas, förordningen den 18 oktober 1912 (nr 366) angående kontroll å guld- och silverarbeten; förordningen den 2 mars 1923 (nr 49) angående kontroll å platinaarbeten; samt kungörelsen den 23 augusti 1929 (nr 273) angående utvidgad kontroll å användningen av guld och silver ävensom angående kontroll å användningen av platina.

De upphävda författningarna skola alltjämt äga tillämpning beträffande ädelmetallarbeten, som åsatts stämplars med stöd av nämnda författningar eller vilka arbeten före den 1 januari 1957 importerats eller inlämnats för kontrollstämpling; dock skola såvitt angår guldarbeten de nya bestämmelserna om minimihalt tillämpas.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 de-
cember 1955.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om *riktlinjerna för ny lagstiftning rörande kontroll å ädelmetallarbeten* samt anför därvid följande.

I. Inledning

De nu gällande bestämmelserna rörande kontroll å ädla metaller återfinnes huvudsakligen i förordningen den 18 oktober 1912, nr 366, angående kontroll å guld- och silverarbeten samt i förordningen den 2 mars 1923, nr 49, angående kontroll å platinaarbeten. Sistnämnda förordning innefattar väsentligen en hänvisning till 1912 års förordning — särskilda bestämmelser meddelas endast i vissa avseenden, bland annat rörande minimihalt och kontrollavgift. Närmare föreskrifter om tillverkares åligganden har meddelats i ordningsstadgan den 18 oktober 1912, nr 367, för tillverkning av guld- och silverarbeten m. m., vilken jämlikt förordningen nr 49/1923 är tillämplig jämväl å platinaarbeten.

Sedan frågan om en översyn av nu ifrågavarande lagstiftning aktualiserats i olika sammanhang genom framställningar från myndigheter och organisationer m. fl., tillkallade chefen för finansdepartementet den 19 november 1952 med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande numera justitierådet H. M. Digman med uppdrag att verkställa en utredning om kontrollen å guld-, silver- och platinaarbeten m. m. Tillika uppdrog departementschefen åt numera avlidne friherren E. Fleming, Stockholms guldsmedsmästareförening, förste intendenten, filosofie doktorn C. G. M. Hernmarck, Svenska museimannaföreningen, hovjuveleraren N. Hildebrand, Sveriges juvelerare- och guldsmedsförbund, byråchefen H. F. N. Lundberg, statens priskontrollnämnd, direktören C. S. Roos, Guldsmedsbranschens leverantörförening, samt myntdirektören B. O. T. Swensson att såsom sakkunniga biträda utredningsmannen. Utredningen antog benämningen *1952 års kontrollstämpelutredning*.

I de för utredningsarbetet meddelade direktiven framhölls, att utredningen borde omfatta alla med kontrollstämplingen sammanhängande frågor. Härvid borde självfallet olika möjligheter till förenkling och rationalisering av kontrollväsendet tillvaratagas. Även frågan om kvalitetsbeteckningar för ny-silvervaror borde upptagas till bedömande under utredningsarbetet.

Med skrivelse den 8 februari 1955 har utredningsmannen överlämnat betänkande med förslag till förordning om kontroll å ädelmetallarbeten och till ädelmetallstadga. Av skrivelsen framgår, att utredningsmannen i samtliga frågor samrätt med de sakkunniga, vilka anslutit sig till de i betänkandet framlagda förslagen, med det undantaget, att direktören C. S. Roos anmält avvikande mening beträffande av utredningsmannen framlagt förslag om jämkning av den gällande minimihalten för guldarbeten.

Över utredningens förslag har, efter remiss, *yttranden* avgivits av mynt- och justeringsverket, kommerskollegium, statens sakrevision, statens organisationsnämnd, statens priskontrollnämnd, kontrollstyrelsen, generaltullstyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, fullmäktige i riksbanken, varudeklarationsnämnden, varumärkes- och firmautredningen, Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Svenska metallindustriarbetareförbundet, Svenska museimannaföreningen, Sveriges juvelerare- och guldsmedsförbund, Guldsmedsbranschens leverantörförening, Stockholms guldsmedsmästareförening, Göteborgs guld- och silversmeders mästareförening, Skånes guldsmedsmästareförening samt Svenska slöjdföreningen.

Fullmäktige i riksbanken har inhämtat yttrande från Guldcentralen, ekonomisk förening. Kommerskollegium har bifogat yttranden från Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg samt Skånes handelskammare. Generaltullstyrelsen har överlämnat yttrande från tulldirektionen i Stockholm. Överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har infordrat yttrande från polismyndigheten i Stockholm respektive Göteborg, länsstyrelsen därjämte från kontrollstämplingsförrättaren i Göteborg. Slutligen har Sveriges industriförbund överlämnat yttrande från Sveriges järn- och metallmanufakturförening.

De första mer omfattande kontrollbestämmelserna beträffande ädelmetallarbeten tillkom genom utfärdandet av 1752 års kontrollstadga. Då infördes den offentliga kontrollstämplingen och inrättades en särskild kontrollmyndighet. De nu gällande kontrollbestämmelserna reglerar tillverkning, import och försäljning av guld-, silver- och platinaarbeten. Syftet är att skapa en offentlig kvalitetsgaranti med avseende å arbetenas halt av ädelmetall. I enlighet härmed föreskrives att de berörda arbetena skall innehålla viss minimihalt guld, silver eller platina och tillverkning, import och försäljning av arbeten, som icke håller föreskriven halt, förbjödes med vissa undantag. Till dessa stadganden ansluter sig bestämmelser om probering och kontrollstämpling genom myntverkets försorg m. m. För kontrollen utgår särskilda kontrollavgifter.

I den närmare utformningen av kontrollen å ädelmetallarbeten har riks-

dagen icke tidigare medverkat. Däremot har kontrollavgifterna för guld- och silverarbeten fastställts till sina nuvarande belopp efter medgivande av riksdagen. Då kontrollbestämmelsernas utformning har en genomgripande inverkan på den berörda näringens allmänna villkor och även är av stor betydelse för allmänheten, förordar jag att — när nu en allmän översyn av bestämmelserna företages — riksdagens yttrande inhämtas beträffande regleringens huvudgrunder.

På grundval av de förslag som framlagts av 1952 års kontrollstämpelutredning har inom finansdepartementet utarbetats *förslag till förordning om kontroll å ädelmetallarbeten*. Jag vill härvid betona, att jag icke kommer att ingå på alla detaljspörsmål, liksom jag icke heller kommer att redovisa alla de detaljmärkningar, som i yttrandena framställts mot utredningens förslag.

Utöver sådana frågor som sammanhänger med kontrollen å ädelmetallarbeten har 1952 års kontrollstämpelutredning i enlighet med de för utredningen meddelade direktiven upplagit till övervägande frågan om införande av kvalitetsbeteckningar å nysilvervaror. Jämväl denna fråga torde böra underställas riksdagens prövning i förevarande sammanhang och jag avser att i ett avslutande avsnitt lämna en redogörelse för densamma.

I det följande kommer jag att redogöra för och motivera de huvudsakliga bestämmelserna i förslaget.

II. Kontrollstämplingsplikt och kontrollstämplingens utförande

Gällande ordning. De nuvarande kontrollbestämmelserna omfattar med vissa undantag guld-, silver- och platinaarbeten i legeringar, som innehåller beträffande guld minst 200 tusendelar samt beträffande silver och platina minst 400 tusendelar fin metall, allt under förutsättning att platinan, gullet eller silvret ingår i arbetet på annat sätt än enbart såsom plättering, platinering, förgyllning eller försilvring. Helt undantagna från förevarande bestämmelser är i första hand vissa särskilt angivna varuslag, nämligen urboetter, lösa urbyglar och remontoarkronor, glasögonbågar och tandpetare, plåt och tråd ävensom ofasonerade stänger av guld eller silver, guldslagar- och gulddragararbeten samt instrument och apparater, som är avsedda att omedelbart tjäna vetenskapliga, konstnärliga eller industriella ändamål. Vidare regleras i särskild ordning kontrollen å mynt och medaljer, som tillverkas vid mynt- och justeringsverket. Slutligen må ädelmetallarbeten tillverkas för export utan iakttagande av vad i de nu aktuella förordningarna stadgats i fråga om finhalt.

I den mån ädelmetallarbeten faller under de nu förevarande bestämmelserna gäller i fråga om kontrollstämplingsplikt följande.

Beträffande inhemska arbeten är kontrollstämpling obligatorisk så snart vikten uppgår till 1 gram och däröver i fråga om guld- och platinaarbeten och 5 gram och däröver i fråga om silverarbeten. Hinder föreligger dock icke att få även smärre arbeten kontrollstämplade.

Såsom i det föregående redan antytts skall kontrollstämpling ske även beträffande importerade ädelmetallarbeten. Utan kontroll må dock i riket införas mynt och i utlandet tillverkade utländska ordensdekorationer, föremål av uppenbarligen antikvariskt värde, tävlingspris eller gåvor, föremål, som inköpts på resa i utlandet och är avsedda för importörens eller hans familjs personliga bruk eller vilka är att hänföra till flyttsaker, samt i vissa fall arbeten av guld eller silver som inkommer för att förevisas såsom prover och därefter återutföres. Beträffande importerade arbeten är kontrollen obligatorisk även beträffande småarbeten.

Frånsett inhemska småarbeten får ädelmetallarbeten, som icke kontrollstämplats, ej försäljas. Från detta försäljningsförbud medgives dock vissa undantag. Här må endast nämnas att liksom i avseende på import också förevarande undantag innefattar mynt och i utlandet tillverkade utländska ordensdekorationer samt föremål av antikvariskt värde.

Kontrollstämplingen innebär att arbetet åsättes en stämpel med tre kronor, i hjärtformig sköld då fråga är om inhemska arbeten och i oval sköld beträffande utländska arbeten; för platina- och silverarbetenas del ingår därjämte ett P respektive ett S i stämpeln.

Inhemska tillverkare skall för kontrollstämpling inleverera sina arbeten i Stockholm till mynt- och justeringsverket och i landsorten till verkets kontrollstämplingsförrättare; även i det senare fallet kan arbetet dock insändas till mynt- och justeringsverket direkt. Arbeten, som icke utan kontroll får införas till landet, översändes av vederbörande distrikttullanstalt till mynt- och justeringsverket.

Kontrollstämplingsförrättare i landsorten förordnas av myntverket efter länsstyrelsens hörande. De orter, där kontrollstämplingsförrättare skall finnas, fastställas för varje län av länsstyrelsen. För närvarande finns 123 sådana orter i landet.

Probering av finhalt äger rum endast vid myntverket. Kontrollförfarandet i landsorten tillgår på det sättet att kontrollstämplingsförrättaren tar prov av de inlämnade arbetena enligt viss ordning och sedan insänder proven till myntverket för probering. Kontrollstämpling sker emellertid redan i samband med provtagningen. Åtgärder beträffande underhaltiga varor kan sålunda i dessa fall vidtagas först sedan kontrollstämpel åsatts och varan utlämnats till försäljning.

Utredningen. Den allmänna ordningen för kontrollstämplingen, för vilken nu redogjorts, bör enligt utredningen i huvudsak bibehållas. Dock förordas att viktgränsen för kontrollstämplingspliktiga silverarbeten höjes från 5 till 10 gram samt att arbeten som importeras likställs med inhemska arbeten i fråga om kontrollstämplingsplikt. Småarbeten bör även i fortsättningen kunna på begäran förses med kontrollstämpel. Om importör ej begär kontrollstämpling av småarbeten, bör dessa vid importen likväl underkastas kontroll av mynt- och justeringsverket med avseende å halten.

Vidare föreslår utredningen att antalet särskilda varuslag som undantas

från kontrollförfarandet väsentligt utvidgas. Sålunda bör enligt utredningen undantagas även reservoarpennor och skrivstift, beslag på käppar, pipor o. dyl. samt hållare och beslag på pennor ävensom annat slag av föremål, i vilka ädelmetall ingår i så ringa mängd att ädelmetallvärdet i förhållande till arbetets övriga värde är av ringa betydelse. För att en praktisk anpassning skall kunna ske med hänsyn till utvecklingens krav synes enligt utredningen betänkligheter icke möta mot att mynt- och justeringsverket får befogenhet att genom generella bestämmelser och avgöranden från fall till fall relativt fritt bestämma angående gränsdragningen för sistnämnda undantag. Utredningen anser vidare att anledning icke föreligger att meddela förbud mot att förse arbeten, som enligt vad nu sagts undantas från kontrollförfordningens bestämmelser, med stämplor som avses i kontrollförfordningen.

Utredningen tar att börja med upp till diskussion vissa allmänna synpunkter på kontrollstämplingen. Härvid framhålles inledningsvis, att skiftande system förekommer i utlandet. I vissa länder förekommer sålunda obligatorisk officiell kontrollstämpling, i andra är visserligen kontrollstämpling ordnad, men det beror på den enskilde huruvida han vill använda sig av densamma. Vidare erinras om att det nuvarande kontrollsystemet infördes bl. a. med hänsyn till att föremål av ädelmetall i stor utsträckning hade samma användning som mynt och att kontrollen på ädelmetallarbeten i främsta rummet avsett att lämna allmänheten en garanti att föremålen innehåller viss mängd av den ädla metallen och därigenom möjliggöra för köparen att värdesätta föremålens råmaterial.

Enligt utredningen förhåller det sig otvivelaktigt så att allmänhetens förtroende är knutet till kontrollstämpeln. En kontroll är motiverad av att allmänheten ej har möjlighet att genom egen besiktning skilja silver från nysilver eller att bedöma huruvida exempelvis en ring är av guld eller endast förgylld. Utredningen anför följande.

Nu anförda synpunkter äro emellertid ej de enda som kunna anföras såsom skäl för kontrollstämpling. I så fall kunde invändas att staten ej garanterar värdet av andra föremål av högt värde, såsom äkta pärlor och ädelstenar. Ur värdesynpunkt kan även invändas att metallvärdet i ett mycket stort antal ädelmetallföremål, särskilt sådana av silver, är ganska obetydligt och att halterna i sådana fall ej äro av större ekonomisk betydelse. Den skillnad som här föreligger mellan guld och silver belyses därav att priset för guld är 6 000 kr. per kg eller 40 gånger högre än för silver som har ett värde av 150 kr. per kg. Om ett silverföremål har en halt av 810/1000 i stället för 830/1000 erfordras för en metallvärdeminskning av 10 kr. att föremålet har en vikt av 3,4 kg.

Vad som gör att en kontroll från det allmännas sida är motiverad på ett helt annat sätt då fråga är om guld- och silverarbeten än beträffande exempelvis äkta pärlor och ädelstenar är att guld- och silverföremål spela en framträdande roll i folkhushållet och ha intresse för snart sagt varje medborgare. Att lämna handeln helt okontrollerad och nöja sig med det straffhot som eljest gäller för förfalskning av eller bedrägliga förfaranden beträff-

fande varor i allmänhet är därför knappast tänkbart. Riskerna för brottslig verksamhet äro här betydande och en effektiv kontrollverksamhet har stor betydelse för att förebygga och beivra bedrägeri. Efterkontroll med åtal för brott mot haltbestämmelserna skulle ej ha den effekt som den nuvarande förhandskontrollen och man skulle genom att släppa denna i viss mån äventyra det fasta grepp det allmänna nu har över branschen. Särskilt om man har kvar bestämmelser om minimihalter skulle det vara äventyrligt att släppa förhandskontrollen. Om tillverkarna själva skulle sköta stämplingen skulle kontrollen ej bliva så effektiv. Det nuvarande systemet har sina effektivaste verkningar på det sättet att ett underhålligt arbete skall, även om brottsligt förfarande ej föreligger, sönderslås. Detta gör att såväl raffinaderierna, som leverera materialet, som guldsmederna själva iakttaga stor försiktighet för att undvika underhalter. Om tillverkarna själva utan kontroll skulle ombesörja stämplingen, skulle ansvarigheten kunna suddas ut genom att man gjorde oläsliga stämplat, genom att man nekade till att man åsatt stämpel o. s. v. Polismyndigheterna vitsorda också i regel att det nuvarande systemet är värdefullt och bör bibehållas.

Då man bedömer betydelsen av effektiv kontroll på förevarande område har man även att taga hänsyn till att en viss standard på tillverkningen av guld- och silverföremål i landet är ett beaktansvärt intresse ävensom till de kulturintressen och den tradition som äro förknippade med kontrollen på guld- och silvervaror. Om man avskaffade kontrollstämplingen skulle det sannolikt medföra att äldre guld- och silversaker skulle få ett högre värde än nytillverkade föremål. Guldsmedsbranschens män äro eniga om att stämplingen har stor betydelse för branschens standard och för varornas materiella och ideella värde samt för deras good-willvärde. Det besvär och de kostnader kontrollstämplingen medför vill man därför gärna underkasta sig. Man har också den uppfattningen att om stämplingen vore frivillig den likväl skulle utnyttjas, i vart fall av alla lojala yrkesmän. Så skulle ett upphävande av den obligatoriska stämplingen sannolikt ej medföra nämnvärd minskning av arbetet med kontrollstämpling och effekten skulle måhända huvudsakligen inskränka sig till att mindre nogräknade yrkesutövare och rena marodörer inom branschen finge ökat spelrum för illegitim verksamhet.

Stämplingen av och kontrollen å ädelmetallvaror motiveras alltså av såväl det allmännas som yrkesmännens och allmänhetens intressen.

Utredningen konstaterar i förevarande sammanhang vidare, att den enskildes kostnader för kontrollstämplingen är obetydliga. En slät guldring väger cirka 5 gram. Kontrollavgiften utgör i detta fall 75 öre. Den högsta medgivna vikten å guldsmedsarbete utgör för närvarande enligt riksbankens tilldelningsbestämmelser 15 gram. För ett arbete med denna vikt utgör kontrollavgiften 2: 25 kr. För silverarbete utgör kontrollavgiften 1 kr. för varje hg. Också i jämförelse med värdena å föremålen är avgiftsbeloppen obetydliga. Om man åter ser kostnadsfrågan ur det allmännas synpunkt visar det sig att kontrollstämplingen varje år lämnar ett överskott. Avgifterna skulle sålunda kunna sänkas något utan förlust för det allmänna.

Enligt utredningen är det ur principiell synpunkt främst två anmärkningar som kan riktas mot det svenska systemet, sådant det gestaltar sig i praktiken. När en myndighet sätter en officiell stämpel på ett arbete, bör myndigheten i princip först ha förvissat sig om att detta motsvarar den

officiella stämpeln. Den undersökning som verkställes vid mynt- och justeringsverket omfattar emellertid ej alla de föremål som kontrollstämplas utan proberingen av halterna sker, då fråga är om många mindre arbeten, stickprovsvis. Detta betingas av den praktiska nödvändigheten. Det skulle vara nästan ogörligt att undersöka halten på vart och ett av alla småarbeten som inlämnas för stämpling. Vidare förhåller det sig så vid kontrollstämpling i landsorten att kontrollstämplingsförrättaren sätter kontrollstämpeln på arbetet redan vid det tillfälle då han avtager provspån för att sända det till mynt- och justeringsverket för undersökning av halten. Varan är sålunda ofta såld med åsatt kontrollstämpel innan mynt- och justeringsverket undersökt halten.

Det kan, framhåller utredningen, ifrågasättas, huruvida icke ett i princip mer tillfredsställande system i berörda hänseenden kunde åstadkommas genom att från officiell stämpling undantaga småarbeten i större utsträckning än som nu sker och genom att undvika efterhandsprovningen av halten beträffande arbeten som ingives till kontrollstämplingsförrättare i landsorten.

Utredningen ingår först på frågan om stämpling av *småarbeten*. Härvidlag redogöres inledningsvis för en av mynt- och justeringsverket genomförd undersökning rörande omfattningen av kontrollstämplingen å småarbeten.

Av den av mynt- och justeringsverket nu verkställda utredningen framgår att av antalet kontrollstämplade arbeten i Stockholm under tiden juli 1952—januari 1953 11 962 voro småarbeten av guld (under 1 gram) och 159 630 småarbeten av silver (under 5 gram). Övriga arbeten uppgingo till 117 366 av guld och 362 535 av silver. Vikten av småarbeten av guld uppgick till 11,962 kg mot 561,999 kg för övriga arbeten samt vikten av småarbeten av silver till 798 kg mot 10 932 kg för övriga arbeten. Kontrollavgifterna för småarbetena av guld uppgingo till 1 794: 30 kr. mot 84 299: 85 kr. för övriga arbeten samt kontrollavgiften för småarbeten av silver till 7 981: 50 kr. mot 109 323: 74 kr. för övriga arbeten. Motsvarande siffror för utländska arbeten voro:

antal småarbeten av guld	.....	3 180;	vikt	3,18	kg
»	»	»	silver	1 102	»
»	övriga arbeten av guld	.....	3 638;	»	12,02
»	»	»	»	3 951	»
Kontrollavgift för småarbeten av guld	.....			477	kr
»	»	»	»	11 028: 15	»
»	»	övriga arbeten av guld	.....	1 803: 18	»
»	»	»	»	39 510: 53	»

Det procentuella antalet småarbeten av samtliga kontrollstämplade arbeten, däri inräknat ett i detta sammanhang betydelselöst antal platinaarbeten, uppgick till 36,08 %. Om småarbetena icke kontrollstämplades, skulle arbetet enligt myntverkets beräkningar minskas med 36,08 %, vilket skulle innebära en besparing av 2,53 personer eller approximativt 2 personer, motsvarande en utgiftsminskning av 1 190 kr. per månad eller 14 280 kr. per år. Den bortfallande kontrollstämplingsavgiften, som för juli 1952—januari 1953 eller 7 månader uppgick till 21 282: 30 kr., kunde för helt år uppskat-

tas till 36 483: 60 kr. eller något mindre med hänsyn till att julhandeln infölle under den i utredningen ingående 7-månaderstiden.

De sakkunniga, som biträtt utredningsmannen, har ansett att — om förbud skulle meddelas mot kontrollstämpling av småarbeten — gränsen för guldvaror ej borde sättas högre än till $\frac{1}{2}$ gram med hänsyn till att örhängen och dylikt borde kunna bli föremål för kontrollstämpling. Beträffande silver kunde gränsen sättas till 5 gram eller samma som den nuvarande gränsen. Om kontrollstämplingen av småarbeten alltjämt skulle vara frivillig, har de sakkunniga ansett att gränsen för silver kunde höjas till 10 gram. Detta skulle innebära att exempelvis moccaskedar (8 å 10 gram) föll utanför den obligatoriska kontrollstämplingen. Importerade arbeten borde i nu förevarande hänseenden bedömas på samma sätt som här i riket tillverkade arbeten.

Utredningsmannen anmärker att gränserna för vad som skall anses som småarbeten torde få sättas relativt högt, därest man med ett förbud mot kontrollstämpling av småarbeten önskar uppnå, att varje arbete som kontrollstämpas också undersökes med avseende på halten. Utredningen anför i övrigt följande.

Tillräcklig anledning synes emellertid knappast föreligga att införa förbud mot kontrollstämpling av småarbeten. Kontrollstämplingen av småsaker är visserligen ej en angelägenhet jämförbar med kontrollstämplingen av större arbeten, men det skulle sannolikt för såväl tillverkare och försäljare som för allmänheten framstå såsom icke önskvärt att kontrollstämplingen av dessa föremål förbjödes. Detta gäller väl i första hand beträffande guld, men även då fråga är om silversaker är skillnaden mellan äkta silver, å ena sidan, samt nysilver, alpaka m. fl. metaller, å andra sidan, sådan att ett borttagande av stämplingen på smärre silversaker skulle väcka gensagor.

Med hänsyn till såväl branschmännens som allmänhetens inställning till kontrollstämplingen skulle man sannolikt ej uppnå någon nämnvärd begränsning av kontrollstämplingen genom att utvidga området för småarbeten och för sådana arbeten bibehålla den nuvarande ordningen med frivillig stämpling. Sannolikt skulle kontrollstämplingen i sådant fall bibehållas i stor utsträckning. Enda möjligheten att nedbringa kontrollstämplingsarbetet genom att undantaga småarbeten torde därför vara att förbjuda kontrollstämpling av sådana arbeten. Det särskilda värde som ett ädelmetallföremål i allmänhetens ögon onekligen får genom kontrollstämplingen synes emellertid icke böra förmenas köparna av dessa mindre föremål. Ett förbud mot stämpling av småarbeten skulle därtill måhända medföra en knappast önskvärd tendens mot ökad omsättning av större föremål på de mindres bekostnad. Den osäkerhet som stickprovundersökningen innebär torde också vara mera av principiell än av praktisk natur. Kontrollstämplingens största praktiska betydelse ligger i dessa fall i de risker tillverkaren löper om en underhalt blir upptäckt vid kontrollstämplingen, och dessa risker göra att han är angelägen att undvika underhalter. Enligt uppgift yppas också underhalter mycket sällan vid den stickprovsvisa kontrollen på småarbetena. Härtill kommer att de olägenheter, allmänheten riskerar genom att mindre underhalt på mindre arbeten kan föreligga, äro ringa med hänsyn till att underhalten representerar obetydligt värde.

Med hänsyn till vad sålunda anförts föreslås endast den ändringen i gällande ordning, att viktgränsen för silverarbeten höjs till 10 gram och att arbeten som importeras likställs med inhemska arbeten.

Vad härefter angår *efterhandsprövningen* av halten hos arbeten som inlämnas till kontrollstämplingsförrättarna i landsorten erinrar utredningen att börja med om vissa uttalanden i det betänkande, som låg till grund för gällande lagstiftning. Däri hade framhållits, att det givetvis i och för sig var ett önskemål, att kontrollväsendet ordnades så att kontrollstämpeln icke åsattes arbeten vilkas finhalt icke kontrollerats. Att centralisera kontrollstämplingen till Stockholm skulle dock icke vara praktiskt genomförbart på grund av uppkommande tidsutdräkt och kostnader m. m. Undersökning i landsorten i omedelbart samband med kontrollstämplingen kunde å andra sidan uppenbarligen icke ske annat än genom personer med erforderliga kunskaper i kemi, och så kvalificerade personer kunde icke utan ganska betydande kostnad för det allmänna erhållas på samtliga ifrågakommande platser. Tillverkarna i landsorten fick dock möjlighet att, om de önskade, sända sina arbeten för kontrollbehandling direkt till myntverket. Härigenom bereddes dessa tillfälle att undvika risken att anmärkning med avseende å finhalten framkom mot ett arbete, som redan var kontrollstämplat.

För den nu föreliggande utredningen har yttranden begärts från samtliga länsstyrelser rörande vissa frågor i samband med kontrollstämplingen i landsorten. Endast från två länsstyrelser har anmärkningar framställts mot nuvarande system. Av yttrandena i övrigt framgår, att brottsliga förfaranden på förevarande område är mycket sällan förekommande. Beträffande frågan om möjligheterna att på de orter, där kontrollstämplingsförrättare finns, uppbringa kvalificerade personer som skulle kunna utföra även undersökning av finhalten framkom, att länsstyrelserna i sju län anser att sådana möjligheter saknas. I nio län skulle kvalificerad person kunna uppbringas på en eller flera orter men ej på alla. Endast inom fyra län anses det att sådan person finns att tillgå på samtliga kontrollstämplingsorter. Slutligen har utredningen till länsstyrelserna framställt den frågan, huruvida antalet orter inom länet, där kontrollstämplingsförrättare finns, kunde minskas. Härtill har samtliga länsstyrelser svarat nekande — i vissa fall under framhållande av de stora olägenheter som därav skulle uppkomma.

Det system som tillämpas i fråga om kontrollstämpling i landsorten är enligt utredningen principiellt icke helt tillfredsställande. Det skulle emellertid — framhålls det — vara förenat med betydande praktiska olägenheter att ändra systemet så att undersökning av ett arbetes halt alltid skulle föregå kontrollstämpelns åsättande. Utredningen anför följande.

Det är ett allmänt och bestämt önskemål att möjligheter skola föreligga att få kontrollstämpling utförd på i stort sett det antal orter där nu kontrollstämplingsförrättare finnas. Den begränsade tilldelningen av guld gör att guldsmiderna ej kunna ligga med lager av exempelvis släta ringar och det är då angeläget att tillverkning och leverans kan ske utan för stort dröjsmål. Det är av värde att kontrollstämplingsförrättare finnes tillgänglig så att i brådskande fall kontrollstämplingen kan ordnas på platsen. Att på alla nuvarande kontrollstämplingsorter finna personer, som skulle kunna utföra haltundersökning och stå till förfogande för sådan uppgift året om, torde

knappast vara möjligt. Måhända skulle på ett tillfredsställande antal orter frågan kunna lösas, om man anordnade kurser för utbildning av personer för ändamålet. Man skulle emellertid riskera, att en genomgående tillfredsställande standard ej skulle kunna upprätthållas, i vart fall ej utan betydande kostnader i form av arvoden till dessa personer. Mynt- och justeringsverket har vidare beräknat att enbart kostnaderna för utrustning av laboratorium för kontrollstämpningsförrättare skulle uppgå till 8 000 å 9 000 kr., för inredning och inventarier, vartill komme lokalhyra, som uppskattades till 1 200 kr. per år.

När man bedömer den principiella bristen i det nuvarande systemet med kontrollstämpeln's åsättande före proberingen, får man ej förbise, att systemets betydelse främst är av preventiv natur. Risken för att underhalter i något mera avsevärt antal fall skola konstateras vid proberingen är icke stor. Av tillverkarna är det endast ett fåtal som själva raffinerar metallen. De som raffinera ha givetvis ett starkt intresse av att leveranserna ej föranleda anmärkningar i fråga om halten. Kontrollstämplingen och den därmed förbundna haltundersökningen, antingen den nu sker före eller efter kontrollstämpeln's åsättande, tvingar den som gör legeringarna till den största försiktighet. Ofta ombesörjes haltundersökning hos mynt- och justeringsverket av metallpartier som äro avsedda att levereras till guldsmeder innan varan levereras. På detta sätt verkar systemet tillräckligt effektivt som kontroll över tillverkningen och handeln sett i stort. Vidare är att märka att redan då kontrollstämpningsförrättare åsätter kontrollstämpeln på ett guldarbete detta är försett med haltstämpel, för vilken tillverkaren är ansvarig. Straffansvar är i § 25 i 1912 års förordning stadgat för saluhållande av underhaltigt arbete. Då fråga är om den illegitima handeln har den påtalade bristen i systemet knappast någon betydelse. De brottsliga förfaranden som förekomma möjliggöras ej genom att haltundersökningen sker i efterhand; de innebära att vederbörande över huvud undandraget sig kontrollen.

Slutligen kan förtjäna nämnas att i Finland särskilda sakkunniga nyligen övertvägt samma fråga och att dessa kommit till det resultatet att någon ändring ej bör företagas.

På grund av vad sålunda anförts föreslår utredningen inga ändringar i berörda hänseende.

Vad slutligen beträffar de generella undantagen från kontrollbestämmelserna påpekar utredningen, att nuvarande regler införts med hänsyn till att allmänhetens behov av en garanti i avseende å finhalt m. m. ansetts göra sig mindre gällande i fråga om vissa artiklar. Härvid avsågs särskilt sådana föremål som innehöll guld eller silver av högre eller lägre halt därför att de endast så beskaffade kunde tjäna sitt praktiska ändamål fullt tillfredsställande och fördenskull icke brukade förvärfvas såsom värdeföremål. I fråga om sådana föremål ansågs ändamålsenligt att fullständig frihet beträffande finhalten lämnades. Utredningen erinrar vidare om vissa uttalanden som gjorts av mynt- och justeringsverket år 1946 i visst dispensärende. Verket anförde därvid bland annat, att bestämmelserna i 1912 års förordning var föråldrade och i flera avseenden icke motsvarade tidens krav med hänsyn till den utveckling inom ädelmetallvaruindustrien som ägt rum och som framför allt kommit till uttryck då nya importkällor tillkommit efter kriget. Det syntes sålunda icke lämpligt att sådana ädelmetallarbeten skulle vara underkastade kontroll, i vilka ingick ädelmetall i så liten utsträckning, att

ädelmetallvärdet i förhållande till arbetets övriga värde var av ringa betydelse, och där dessutom ädelmetallen icke genom finhaltsstämplar eller andra beteckningar utgavs för ädelmetall. Till denna kategori hörde exempelvis beslag på käppar, pipor o. dyl. samt hållare och beslag på pennor. Då emellertid ständigt nya arbeten tillkom, vilka enligt nämnda princip icke skulle vara kontrollpliktiga, ansåg mynt- och justeringsverket det icke lämpligt att i en förordning intaga en uppräkningslista av dylika arbeten. En sådan uppräkningslista skulle inom kort vara föråldrad. Befogenhet borde därför tilldelas verket att efter vissa allmänna principer avgöra, huruvida ett arbete skulle anses såsom kontrollpliktigt eller ej.

Utredningsmannen ansluter sig till mynt- och justeringsverkets uttalanden och framhåller, att det ligger väl i linje med de synpunkter som tidigare anförts beträffande kontrollstämpling av småföremål, att de nu ifrågasatt undantagsbestämmelserna ej göres för snäva. Undantag beträffande småföremål synes enligt utredningen utan olägenhet kunna göras, i den mån praktiska skäl talar härför och näringsidkarna och allmänheten icke har ett befogat intresse av att kontrollstämpling sker.

Remissyttrandena. Det stora flertalet remissinstanser tillstyrker utredningsmannens förslag att kontrollstämplingen bibehålles i huvudsak i samma omfattning och utformning som nu med den ändringen att viktgränsen för obligatorisk stämpling av silvervaror höjes från 5 till 10 gram. Avvikande mening anföres endast av *Svenska slöjdföreningen*, som ifrågasätter huruvida den obligatoriska kontrollstämplingen av ädelmetallvaror är nödvändig och anser önskvärt att det utredes om densamma kan borttagas, samt av *statens organisationsnämnd*, som hävdar, att kontrollstämpling och regelbunden probering av inom landet tillverkade silverföremål icke längre bör utföras av statlig myndighet.

Bland de tillstyrkande remissinstanserna har endast ett par gjort utförligare uttalanden. *Statens priskontrollnämnd* anmärker, att den obligatoriska kontrollstämplingen otvivelaktigt innebär en goodwill för branschen, som i vissa fall sannolikt möjliggör uttagande av högre priser än vad som med hänsyn till det faktiska värdet av ädelmetallvarorna kan anses vara rimligt. Så synes särskilt fallet kunna vara med de smärre silvervarorna. Kontrollstämplarna torde stundom bibringa den köpande allmänheten den uppfattningen, att föremålet i fråga är mera värdefullt än vad det i själva verket är med hänsyn till den obetydliga silvermängden. Nämnden, som erinrar om att utredningen i viss utsträckning beaktat sistnämnda synpunkt — bland annat genom att föreslå höjd viktgräns för obligatorisk stämpling av silvervaror — framhåller emellertid, att kontrollstämplingen av ädelmetallvaror har gammal hävd i Sverige. Då det vidare otvivelaktigt är ett allmänhetens intresse att en garanti beträffande halten lämnas vid köp av ädelmetallarbeten, har nämnden ej funnit skäl erinra mot utredningens förslag. I förevarande sammanhang påpekar nämnden också, att de kostnader, som är förknippade med stämplingen visserligen i någon mån verkar fördrän-

de för konsumenterna. Även om hänsyn toges till utredningens förslag om viss höjning av avgifterna, är emellertid dessa kostnader enligt nämnden av underordnad betydelse i jämförelse såväl med ädelmetallvarornas i regel förhållandevis höga värde som med försäljningsskatten. Den kostnadsbesparing som skulle åstadkommas genom att den obligatoriska kontrollstämplingen bortföll, kan enligt nämnden knappast anses kompensera de nackdelar, som ett dylikt borttagande skulle föra med sig.

Kontrollstyrelsen betonar, att styrelsen genom kontrollstämplingsförfarandet har ett värdefullt hjälpmedel att vid behov utnyttja i sin skattekontrollerande verksamhet, även om kontrollstämplingen i och för sig icke är avsedd att utgöra ett led i kontrollen av försäljningsskatten. Styrelsen har fördenskull stort intresse av att kontrollstämplingsförfarandet bibehålles samt att det anordnas på sådant sätt att skattekontrollen underlättas, där detta kan ske utan att det egentliga syftet med kontrollstämplingen motverkas eller förfarandet försvåras. Beträffande utredningens förslag om undantagande av smärre silverarbeten från kontrollstämplingsplikt uttalar styrelsen emellertid, att ett genomförande av detta förslag skenbart skulle innebära en viss försämring av skattekontrollen. När det gäller de nu berörda varorna måste styrelsen dock av olika skäl i första hand lita till andra kontrollmetoder, varför styrelsen icke vill framställa någon erinran mot förslaget i denna del.

Svenska slöjdföreningen anmärker att utredningen icke synes i grunden ha prövat frågan om nödvändigheten av fortsatt obligatorisk kontrollstämpling, ehuru departementschefen i direktiven för utredningen uttalat att densamma borde omfatta alla med kontrollstämplingen sammanhängande frågor. Föreningen föreslår att en allsidig utredning göres om ädelmetallvarorna, både ur produktions- och konsumtionssynpunkt, och att resultaten av denna utredning lägges till grund för mera långsiktiga beslut.

Föreningen finner det angeläget att ädelmetallbranschen principiellt blir likställd med övriga konstindustriella branscher och att en fortsatt utveckling inom branschen bör sikta på ett tillfredsställande av konsumenternas krav på en god vara, framställd under sådana betingelser att den får lägsta möjliga pris.

Ädelmetallernas relativa värde har successivt minskat. Samtidigt har den materiella standardhöjningen och jämnare inkomstfördelningen skapat större möjligheter för bredare konsumentgrupper att inköpa guld- och silvervaror både i form av bruksföremål och prydnader. Det är angeläget att ädelmetallvarorna kan nå ut till en vidare allmänhet, eftersom de representera en kvalitativt sett högtstående vara.

Det vore därför önskvärt att förhållanden, som nu fördyrar produkten, såsom kontrollstämplingsförfarandet, lyxskatten och guldransoneringen — vilken senare försvårar en rationell serieproduktion — kunde utredas i avsikt att klargöra vilka förbilligande åtgärder som för framtiden kan genomföras. Slöjdföreningen finner det särskilt värt att utreda möjligheten av den obligatoriska kontrollstämplingens borttagande, så att i stället för statlig kontroll ansvaret för halt etc. kan läggas på tillverkaren, varigenom kontrollfrågan blir en förtroendesak mellan allmänheten och tillverkarna. Vid bedömandet av denna fråga önskar Slöjdföreningen särskilt påpeka att

obligatorisk, statlig kontrollstämpling ej förekommer i flertalet europeiska länder.

Därest kontrollstämplingen bibehålles föreslår slöjdföreningen, att viktgränsen för obligatorisk kontrollstämpling av silvervaror såsom en kostnadsbesparande åtgärd sättes högre än i utredningens förslag. Även på denna punkt har konsumentupplysningen en viktig uppgift att fylla genom att rikta kundens uppmärksamhet mera mot varans funktion, form och estetiska värden, än mot det i och för sig relativt obetydliga materialvärdet. Stämplingen av småföremål i silver saknar enligt slöjdföreningens åsikt fiskal betydelse.

Enligt *statens organisationsnämnd* bör kontrollstämpling och regelbunden probering av inom landet tillverkade silverföremål icke längre utföras av statlig myndighet. I stället bör silverkontrollstämpeln kombineras med ansvarsstämpel och åsättas föremålen av tillverkare, som erhåller mynt- och justeringsverkets tillstånd härtill. Kontroll av att tillstånd av detta slag icke missbrukas bör utföras genom verkets försorg medelst stickprov i begränsad omfattning. En ytterligare kontroll, utövad av branschorganisationerna genom varudeklarationsnämnden, vore måhända också önskvärd. För övergång till ett sådant system för kontrollstämpling av inhemskt silver anför organisationsnämnden följande skäl.

Silver har ringa värde i förhållande till ädelmetaller.

Silvermetallvärdet i silverföremål utgör endast en mindre del av föremålets handelspris. (I fabriksmässigt tillverkade silverföremål torde silvervärdet utgöra mindre än 25 % av handelspriset. I konsthantverksföremål är motsvarande procenttal än lägre.)

Staten garanterar icke materialbeskaffenheten i åtskilliga andra, för allmänheten i materialhänseende svårkontrollerbara och ekonomiskt kanske mera betydelsefulla föremål, t. ex. nysilverföremål.

Även om den statliga silverkontrollen lämnar ett överskott och kontrollavgifterna icke kan anses betungande för tillverkare och försäljare eller för allmänheten, måste det anses mindre lämpligt att staten binder personal i nuvarande omfattning för en verksamhet av så liten ekonomisk betydelse som denna kontroll.

Ungefär hälften av kontrollstämplingen torde omfatta inhemska silverföremål. Övergång till det av organisationsnämnden förordade systemet för silverkontroll skulle därför medföra en betydande minskning av personalnumreren vid mynt- och justeringsverkets kontrollavdelning och möjliggöra att avdelningen samordnas med verkets avdelning för mått och vikt under en gemensam chef.

I fråga om den av utredningen föreslagna utvidgningen av de generella undantagen från kontrollbestämmelserna anmärker *kontrollstyrelsen*, att kontrollstämpling av berörda varor, vilka är skattepliktiga enligt försäljningsskatteförordningen, visserligen skulle vara av en viss betydelse för skattekontrollen, men styrelsen anser sig på skäl, som styrelsen anfört beträffande småarbeten av silver m. m., likväl kunna förorda utredningsmannens förslag.

Statens sakrevision ifrågasätter om icke kontrollstämplingen på en del platser i landsorten med mycket låg stämpningsfrekvens utan större olägenhet kunde överföras till närliggande orter. Särskilt pekas härvidlag på de orter där uppbörden av kontrollavgifter icke täcker kontrollstämpningsförrättarens arvode.

Svenska metallindustriarbetareförbundet föreslår, att importerade ädelmetallarbeten skall förses med stämpeln »Imp.» för att den köpande allmänheten skall kunna skilja på arbeten av inhemsk och utländsk tillverkning. I motsvarande syfte framhåller *Svenska slöjdföreningen* angelägenheten av att inhemska och utländska arbeten genom kontrollstämplingen särskiljes tydligare än för närvarande, då ursprunget endast angives genom att kontrollstämpeln för inhemska arbeten är utförd i hjärtformig sköld och för utländska i oval.

Departementschefen. De gällande kontrollbestämmelserna omfattar med vissa undantag arbeten i guld-, silver- och platinalegeringar där ädelmetallen ingår på annat sätt än enbart såsom plättering, platinering, förgyllning eller försilvring. Från bestämmelserna undantages helt vissa för tekniska eller praktiska ändamål avsedda artiklar, ädelmetallarbeten som tillverkas för export samt mynt och medaljer som tillverkas vid mynt- och justeringsverket.

Den offentliga kontrollens väsentliga syfte är att garantera upprätthållandet av de stadgade kraven på minimihalt av ädelmetall och de centrala momenten i denna innefattar probering av finhalt samt åsättandet av den offentliga kontrollstämpeln. Kontrollen omfattar såväl här i landet tillverkade som importerade arbeten. Kontrollstämpningsplikt föreligger i fråga om inom landet tillverkade ädelmetallarbeten så snart vikten uppgår till 1 gram och däröver i fråga om guld- och platinaarbeten och 5 gram och däröver i fråga om silverarbeten. Hinder föreligger dock icke att få smärre arbeten kontrollstämplade. Kontrollstämplingen av importerade arbeten är obligatorisk oavsett vikten. Till de nu berörda huvudreglerna ansluter sig bestämmelser om förbud mot försäljning av icke kontrollstämplade arbeten. Undantag från bestämmelserna medges såtillvida att import och försäljning av icke kontrollerade varor får ske i vissa fall. Här må endast nämnas att såväl import som försäljning får ske utan kontroll då fråga är om bl. a. i utlandet tillverkade utländska ordensdekorationer samt föremål av antikvariskt värde.

Beträffande kontrollstämplingens utförande må erinras om att kontrollstämpling sker såväl vid mynt- och justeringsverket i Stockholm som i landsorten. Probering av finhalten företas däremot endast vid mynt- och justeringsverket. Arbeten, som inlämnas för kontroll i landsorten, stämplas och återställs innan proberingen ägt rum. Det är sålunda här fråga om en efterhandskontroll av finhalten. Kontrollstämpningsorterna i landsorten bestämmas av vederbörande länsstyrelse medan stämpningsförrättarna utses av mynt- och justeringsverket efter länsstyrelsens hörande. Antalet kontrollstämpningsorter är nu 123.

Enligt utredningens förslag bör den allmänna ordningen för kontrollstämplingen bibehållas i huvudsak i nuvarande utformning. Den ändringen föreslås dock att viktgränsen för kontrollstämplingspliktiga silverarbeten höjes från 5 till 10 gram samt att importerade arbeten i sådant hänseende likställas med inhemska arbeten. Om importör icke begär kontrollstämpling av småarbeten bör dessa vid införseln likväl kontrolleras med avseende på halten.

Utredningen berör inledningsvis de allmänna skälen för bibehållande av en offentlig kontroll i avseende å ädelmetallarbeten. Härvid anföres bland annat att allmänheten icke har möjlighet att själv bedöma varornas kvalitet, och att ädelmetallföremål — till skillnad från exempelvis pärlor och ädelstenar — spelar en framträdande roll på varumarknaden och har intresse för snart sagt varje medborgare. Beträffande ädelmetallarbeten föreligger vidare, erinras det, betydande risker för brottslig verksamhet. Även kultur- och traditionssynpunkter anföres i detta sammanhang.

Beträffande kontrollens allmänna omfattning och utförande har utredningen närmare diskuterat möjligheterna att dels undantaga småarbeten från kontrollstämpling, dels undvika efterhandsprövning av finhalten beträffande sådana arbeten som inlämnas i landsorten.

I förstnämnda hänseende har utredningen framhållit att enbart en höjning av viktgränsen för den obligatoriska stämplingen med bibehållande av möjligheten till frivillig stämpling av småarbeten icke skulle leda till mer betydande förenklingar i praktiken. Härför skulle erfordras förbud mot stämpling av småarbeten. Utredningen har emellertid ansett att tillräcklig anledning icke föreligger för att införa ett sådant förbud och att det särskilda värde som ädelmetallföremål får genom kontrollstämplingen icke bör förmenas köparna av dessa mindre föremål.

I förevarande sammanhang upplyses att de särskilda sakkunniga, som biträtt utredningen, uttalat att viktgränsen för småarbeten icke borde sättas högre än ett halvt gram för guld och fem gram för silver, om förbud mot stämpling av småarbeten skulle införas.

Det förut berörda problemet rörande efterhandsprövningen av finhalten anser utredningen mera vara av principiell än praktisk natur, eftersom kontrollsystemets viktigaste effekt är av preventiv art. I sådant hänseende synes det enligt utredningen fylla alla rimliga krav. Dessutom påpekas att det skulle vara förenat med stora praktiska svårigheter att vidtaga sådana åtgärder att systemet med efterhandskontroll undanröjes. Å ena sidan anses olägenheter för de berörda näringsidkarna uppkomma om kontrollstämplingen centraliserades till mynt- och justeringsverket, och å den andra anses det knappast möjligt att erhålla tillräckligt kompetent personal i landsorten för att icke blott kontrollstämplingen utan även proberingen av finhalten skulle kunna ombesörjas där.

Utredningsmannens förslag i vad avser de allmänna riktlinjerna för den offentliga kontrollen har tillstyrkts av det stora flertalet remissinstanser. Bland de tillstyrkande remissmyndigheterna har statens priskontrollnämnd

dock gjort vissa uttalanden om kontrollstämplingens inverkan på prissättningen av ädelmetallvaror. Nämnden anmärker att kontrollstämplingen otvivelaktigt skapar en goodwill för ädelmetallvarorna som i vissa fall — särskilt beträffande smärre silvervaror — sannolikt möjliggör uttagande av högre priser än som med hänsyn till varornas faktiska värde kan anses vara rimligt. Nämnden har emellertid ej i och för sig funnit anledning till erinran mot utredningens förslag.

Svenska slöjdföreningen har ansett önskvärt, att den obligatoriska kontrollstämplingen av ädelmetallvaror avskaffas och föreslår utredning av denna fråga. Föreningen betonar särskilt önskvärdheten av skapandet av en pris- och kvalitetskonkurrens på lika villkor mellan olika konsthantverksprodukter och anser kontrollstämpling utgöra ett hinder härvidlag. Statens organisationsnämnd yrkar att offentlig kontrollstämpling och probering av inom landet tillverkade silvervaror avskaffas. Nämnden pekar på att silver i och för sig har relativt ringa värde och att metallvärdet i silverföremål endast utgör en mindre del av priset. Ett avskaffande av kontrollen beträffande silvervaror skulle vidare bland annat möjliggöra en betydande inskränkning av kontrollpersonalen och underlätta en rationalisering av mynt- och justeringsverkets organisation.

Kontrollstämplingen av ädelmetallvaror har gammal hävd i vårt land. I likhet med utredningen och det övervägande antalet remissinstanser kan jag icke finna, att sådana skäl framkommit att den offentliga kontrollen bör avskaffas. Det är visserligen uppenbart, att också nackdelar är förbundna med den offentliga stämplingen. Såsom i ett par remissyttranden påpekats torde konkurrensen mellan konsthantverksprodukter av ädelmetall respektive av annat material i viss mån hämmas genom det särskilda goodwillvärde som kommit att knytas till stämpeln. Stämplingen kan också antagas skapa möjligheter att uttaga högre priser än eljest skulle kunna ske. Allt fortfarande får ädelmetallvarorna emellertid anses inta en sådan särställning i förhållande till andra jämförliga artiklar, att en särskild reglering av tillverkning och försäljning av dessa är påkallad. Icke minst bör i detta sammanhang beaktas, att riskerna för brottsliga förfaranden är särskilt stora beträffande ädelmetallvaror.

De nu anförda allmänna skälen för den offentliga kontrollens bibehållande gör sig givetvis främst gällande i avseende på arbeten med ett icke alltför obetydligt ädelmetallvärde. Beträffande smärre arbeten, speciellt smärre silverarbeten, kan såsom också utredningsmannen framhållit viss tvekan råda om värdet ur allmän synpunkt av kontrollstämplingen. De fördelar som genom ett undantagande av småarbetena skulle uppnås, bl. a. en viss personalbesparing, synes emellertid icke vara av den betydelse att kontrollstämplingen av småarbeten bör avskaffas.

I vad avser kontrollstämplingsplikts omfattning, finner jag i likhet med utredningsmannen att en viss inskränkning i den obligatoriska stämplingen av silverarbeten bör kunna vidtagas. Viktgränsen härvidlag torde emellertid böra höjas något mer än som föreslagits av utredningsmannen, lämpli-

gen till 15 gram. Vad utredningsmannen i övrigt föreslagit rörande kontrollstämplingsplikens omfattning föranleder ingen erinran från min sida.

I vad avser den allmänna ordningen för kontrollens utförande kan jag i likhet med utredningsmannen icke finna att sådana nackdelar är förknippade med det rådande systemet att några väsentliga ändringar är påkallade. Emellertid synes vissa fördelar stå att vinna genom en viss inskränkning i antalet kontrollstämplingsorter. Det torde icke vara nödvändigt att bibehålla kontrollstämpling å alla de orter där arbeten inlämnas från endast en eller ett par tillverkare och där verksamhetens omfattning icke är så stor att kontrollavgifterna uppgår till det belopp som utbetalas som arvode åt stämplingsförrättaren. Genom en sådan inskränkning torde också möjligheten att upprätthålla kraven på kontrollstämplingsförrättarnas kompetens bli större än för närvarande. Några egentliga olägenheter för tillverkarna torde icke behöva uppkomma genom en sådan åtgärd, därest vederbörlig hänsyn toges till de beträffande varje särskild ort föreliggande omständigheterna. En sådan bedömning som här kommer i fråga synes emellertid böra göras av den centrala kontrollmyndigheten. Med hänsyn härtill förordar jag den ändringen i gällande ordning att befogenheten att bestämma kontrollstämplingsorter överföres från länsstyrelserna till mynt- och justeringsverket. Liksom hittills bör kontrollstämplingsförrättare utses av mynt- och justeringsverket efter länsstyrelsens hörande.

Utredningsmannen har i samband med behandlingen av de nu berörda allmänna spörsmålen också föreslagit en viss utökning av antalet särskilda varor som är generellt undantagna från kontrollföreskrifterna. Dessutom har föreslagits att mynt- och justeringsverket erhåller befogenhet att i vissa fall medgiva dispens. Från min sida föreligger i huvudsak icke anledning till erinran mot dessa förslag. Emellertid undantages såväl enligt gällande ordning som enligt utredningsmannens förslag mynt, i utlandet tillverkade ordensdekorationer samt föremål av antikvariskt värde från kontrollen såväl i vad avser import som försäljning. Det synes ur författningsteknisk synpunkt lämpligare att generellt undantaga dessa varor från kontrollen. En sådan åtgärd innebär icke i praktiken någon ändring i fråga om de berörda varornas behandling. Författningstexten har i departementsförslaget ändrats i enlighet med vad nu sagts.

Vid remissbehandlingen har slutligen framförts yrkanden om särskild märkning av utländska arbeten samt om sådan ändring av kontrollstämplarnas utseende, att åtskillnad lättare kan göras mellan inhemska och utländska varor. Med anledning härav vill jag påpeka att departementsförslaget — såsom av senare avsnitt framgår — innebär att utländska arbeten i fortsättningen icke skall få åsättas annan ansvarsstämpel än finhaltsstämpel medan inhemska arbeten alltid måste åsättas tillverkarstämpel. Härigenom och på grund av den redan nu förefintliga olikheten i kontrollstämplarnas utseende torde någon svårighet att särskilja utländska varor från inhemska icke komma att föreligga. Jag finner därför icke skäl föreslå ytterligare bestämmelser i syfte att särskilja den inhemska tillverkningen.

III. Minimihalter

Gällande ordning. För tillverkning av ädelmetallarbeten gäller beträffande arbetenas halt följande. Guldarbeten må icke tillverkas i legering innehållande mindre än 18 karat guld, motsvarande med visst remedium 760 tusendelar fint guld. För silver och platinaarbeten har fastställts minimihalter å 830 respektive 950 tusendelar. Till dessa regler ansluter sig stadganden om förbud mot import och försäljning av ädelmetallarbeten innehållande mindre mängd fin metall än som motsvarar nyss angivna minimihalter. Från dessa förbud medgives dock vissa undantag. Undantagen från importförbudet har redovisats i föregående avsnitt. Från försäljningsförbudet gäller det undantaget att arbete, som blivit taget i mät eller tillhör konkursbo eller dödsbo utan att ha för sådant bo tillverkats eller inköpts, må försäljas under hand eller på auktion. Dessutom äger mynt- och justeringsverket att även i andra fall, då särskilda skäl föreligger, efter ansökan medgiva försäljning av sådant arbete. Slutligen må bl. a. ädelmetallarbete, som är av antikvariskt värde, hållas till salu utan avseende å finhalten.

Utöver vad nu sagts är att beakta den särskilda reglering, avsedd att begränsa åtgången av guld till guldsmedsändamål, som på senare år genomförts av riksbanken. Denna reglering övervakas sedan slutet av 1954 av en särskild för ändamålet bildad ekonomisk förening, Guldcentralen. Sedan den 1 mars 1951 gäller för att erhålla guld från Guldcentralen i huvudsak följande bestämmelser. Släta ringar av guld med större finhalt än 18 karat eller med en vikt för herringar överstigande 5 gram och för damringar 4 gram får icke tillverkas eller försäljas. För tillverkning av andra guldsmedsvaror än släta ringar gäller att arbetena icke får ha högre finhalt än 18 karat, ej heller en vikt överstigande 15 gram. Guld för tillverkning av släta ringar tilldelas guldsmederna till en mängd motsvarande det antal ringar vederbörande tillverkade 1946. Tilläggsstilldelning kan förekomma i vissa fall. Tilldelningen av guld för andra arbeten uppgår för närvarande i regel till 50 % av en på inköpen 1946 beräknad grundkvantitet. För guldsmeder, som startat egen rörelse efter 1946, gäller särskilda bestämmelser. Arbeten med högre finhalt eller större vikt än nu sagts må dock tillverkas under förutsättning att arbetskostnaden obestridligt överstiger värdet av den i varan ingående metallen. Vidare må försäljning ske av guldvaror med högre finhalt än 18 karat och/eller vägande över 15 gram, vilka antingen tillverkats i Sverige och förvärvats före den 1/1 1948 eller införts från utlandet, i förekommande fall efter vederbörlig importlicens, före den 1/3 1951. Undantag kan även eljest meddelas, därest vägande skäl åberopas.

Flertalet guldsmeder inköper sitt guld från grossister eller affineringsfabriker och föreningens försäljning sker följaktligen i huvudsak till sådana. Endast ett begränsat antal tillverkare av guldsmedsvaror verkställer inköpen direkt från föreningen.

Guldsmed som erhåller guld direkt eller indirekt från föreningen är oför-

hindrad att inköpa guld även på allmänna marknaden. Det står följaktligen var och en fritt att dryga ut guldutdelningen genom inköp exempelvis å offentlig auktion eller efter annons i dagspressen. I princip kan sägas att guldutdelningen från föreningen avser att komplettera vad guldsmeden kan köpa från annat håll, men vederbörande har att iakttaga riksbankens regler i avseende på halt och vikt även beträffande sålunda inköpt guld, om han i fortsättningen vill bibehålla sin möjlighet att verkställa inköp från Guldcentralen.

Införsel av oarbetat guld må ske först efter särskild licens av valutakontoret. Hittills har importlicenser icke lämnats för guldsmedsändamål. Licens för införsel av färdiga guldvaror och vissa halvfabrikat kan erhållas hos statens handels- och industrikommission.

Genom nu nämnda bestämmelser har en väsentlig inskränkning i guldåtgången uppnåtts vid jämförelse med förhållandena före regleringens genomförande.

Den av riksbanken för förbrukning inom landet försålda kvantiteten fin-guld åren 1950—1952 var med fördelning på olika ändamål följande.

	1950	1951	1952
dentalguld	747 kg	708 kg	739 kg
guldsmedsguld	1 357 »	1 313 »	1 300 »
diverse industriella ändamål.....	30 »	23 »	23 »
medaljer	154 »	129 »	141 »
	2 288 kg	2 173 kg	2 203 kg

Utredningen. Enligt utredningsmannen kan den motivering, som anförts för bibehållande av det nuvarande kontrollsystemet, åberopas även för bibehållande i stort av bestämmelserna om minimihalter. Utredningen — som erinrar om att det i utlandet är vanligt att de lägsta halterna för guldarbete som göres till föremål för kontrollstämpling är 585/1 000 (14 K) och 750/1000 (18 K) — har i huvudsak inskränkt sig till att närmare pröva huruvida jämkning av halten för 18 karats guld bör ske till överensstämmelse med den i utlandet tillämpade normen och huruvida tillverkning och försäljning av 14 karats guld skall tillåtas. Härutöver har närmare övervägts vissa frågor rörande undantag från kraven på minimihalt. Utredningens förslag innebär i nu berörda hänseenden ändring i gällande ordning endast såtillvida, att minimihalten för guldvaror (18 karat) bestäms till 750/1 000 i stället för 760/1 000.

Vad beträffar frågan om jämkning av halten för 18 karats guld erinrar utredningen om att den nuvarande minimigränsen vid 760 tusendelar är historiskt betingad och anför, att nämnda gräns i det betänkande, som låg till grund för gällande författning, föreslogs i anslutning till bestämmelsen i 1752 års kontrollstadga om en minimihalt för guldarbeten om 18 karat 4 grain eller 763,9 tusendelar, varvid dock skedde jämkning för att erhålla lätthanterliga halttal i tusendelar. Utredningen anför vidare.

Det enda skäl som numera kan anföras för att bibehålla 760/1000 i stället för att införa 750/1000 är att den något högre haltsiffran verkar hindrande mot import och sålunda bereder den svenska guldsmedsnärigen visst skydd mot utländsk konkurrens. Någon anledning att på detta sätt hindra import av fullgoda utländska guldvaror synes dock knappast föreligga och den konkurrens som på lika villkor uppkomme, därest 18 karatshalten bestämdes till gängse internationella 750/1000, skulle väl kunna sägas vara sund och vara till fördel för allmänheten. Den kan tänkas inverka fördelaktigt på såväl arbetenas konstnärlighet som deras pris.

Frågan om att tillåta tillverkning och försäljning även av arbeten i 14 karats guld behandlades även i samband med tillkomsten av 1912 års lagstiftning. Utredningen erinrar härvidlag om ett uttalande som då gjordes av Sveriges juvelerare- och guldsmedsförening. Föreningens uttalande sammanfattas i huvudsak på följande sätt.

En nedsättning av den gällande lägsta tillåtna guld- och silverhalten skulle icke vara till något gagn vare sig för tillverkaren, industrien eller allmänheten. Ett medgivande av att minderhaltiga arbeten skulle inom riket få tillverkas, dit införas och hållas till salu skulle otvivelaktigt omintetgöra allt yrkesmässigt utövande av guld- och silverindustrien. I stället för konstnärliga produkter skulle det billiga materialet skapa en massproduktion av fabriksarbeten, visserligen billigare än de fullhaltiga varorna men i avsaknad av deras såväl ideella som praktiska värde. Därjämte skulle de utländska fabriken med deras större omsättningsområden och därav följande större konkurrensförmåga helt och hållet överflygla den svenska marknaden och hämma, för att icke säga rent av förinta den svenska guld- och silverindustrien, som dock f. n. sysselsatte tusentals personer. Skulle därjämte de minderhaltiga arbetena förses med en särskild stämpel, skulle en sådan stämpel, ehuru visserligen icke varande en statens kontrollstämpel, dock för den stora allmänheten te sig såsom en sådan, varigenom utan tvivel svek och bedrägerier på många håll skulle kunna utföras och en förut aktad näring sålunda demoraliseras.

I detta sammanhang redovisar utredningen en av 1909 års sakkunniga verkställd undersökning, som visade att man inom guldsmedsbranschen allmänt motsatte sig en sänkning av minimihalten för guldarbeten.

1909 års sakkunniga kom även till den uppfattningen, att det knappast skulle vara till gagn för den svenska guld- och silverindustriens utveckling att nedsätta minimihalterna. En sådan åtgärd syntes de sakkunniga ej heller vara påkallad av något annat intresse, som i förevarande sammanhang borde beaktas.

Utredningen framhåller, att förhållandena nu icke är fullt likartade med dem vid tiden för tillkomsten av 1912 års förordning. Det starka betonandet av behovet av skydd för näringen gentemot utländsk konkurrens är numera mindre framträdande. Ett skydd för branschen mot utländsk massproduktion av billiga underhaltiga fabriksarbeten torde dock fortfarande vara önskvärd. Det skulle vidare enligt utredningen knappast vara till gagn för näringens utveckling att nedsätta minimihalterna. Utredningen anför bland annat följande.

Ett uppehållande av hög halt är en kvalitetsfråga. Medgives lägre halt, framtvingar det genom priskonkurrens en sänkning av kvaliteten till minimihalten. Den höga halt som utmärker svenska guldsmedsvaror är för den svenska guldsmedsbranschens anseende en fördel, som man ej utan vidare bör bortse ifrån. För möjligheterna till export av guldvaror spela de här i landet gällande minimihalterna ej någon roll, eftersom hinder ej föreligger att för export tillverka guldvaror med lägre halt. Vad som måhända bör tillmätas större betydelse är emellertid den tradition som vi ha här i landet och som innebär att vi aldrig haft lägre guldhalt i guldvaror än 18 karat. En övergång till 14 karat skulle kunna medföra att äldre guldvaror finge ett anseende som skulle påverka prisnivån ogynnsamt för nya guldvaror i jämförelse med äldre. För den konstnärliga produktionen torde det även vara fördelaktigt med högre halt. Låghaltiga guldvaror skulle gynna en utveckling mot en tillverkning som vore mera fabriksmässig och massbetonad.

Kvalitetssynpunkten har betydelse icke endast för guldvarors ideella värde utan även för det praktiska. Guld av högre halt är lättare och bättre att bearbeta än guld av lägre halt.

Trots att det givetvis är ett önskemål från guldsmedsbranschens sida att en kvantitetsökning kommer branschen till godo, torde den uppfattningen vara allmänt rådande bland branschens män att en sänkning av minimihalten icke bör ske. Redan den kvalitetssänkning som skett genom riksbankens restriktioner torde för dem framstå såsom en kännbar eftergift för nödvändighetens krav. Man har anledning antaga att även bland allmänheten det är ett önskemål att vår på tradition grundade standard i fråga om guldarbeten kan uppehållas. Den kvalitetssänkning som skett genom riksbankens restriktioner är mindre betänklig ur den synpunkten att minimikravet på halten upprätthållits. Det torde få anses som ett önskemål såväl ur allmän synpunkt som ur guldsmedsbranschens och allmänhetens synpunkt att minimihalten kan bibehållas vid 18 karat och att ett frångående av denna minimihalt sker endast om mycket starka skäl tala därför.

Utredningen uttalar, att den icke finner sådana skäl föreligga, som motiverar en sänkning av minimihalten under 18 karat.

Utredningens förslag innebär följaktligen, att nuvarande minimihalt för guldvaror bibehålles med den jämkning från 760/1 000 till 750/1 000, som förut berörts.

Reservanten i utredningen uttalar sig emot jämkningen av guldhalten för 18 karat.

Även de gällande bestämmelserna om minimihalt å *silverarbeten* har — erinrar utredningen — gamla traditioner i vårt land. Den i utlandet stadgade minimihalten växlar från land till land. I Danmark utgör den sålunda 826/1 000, i Finland 813/1 000, i Norge 830/1 000, i Belgien 835/1 000, i Västtyskland, Österrike, Schweiz och Frankrike 800/1 000, i England 925/1 000 och i Holland 833/1 000.

De skäl som anförts för bibehållande av nuvarande minimihalt i fråga om guldarbeten kan enligt utredningen anföras även beträffande silver. Här gör sig dock, framhålles det, betänkligheterna mot en mindre sänkning av minimihalten, därest den skulle anses önskvärd för att bringa den i överensstämmelse med vad som gäller i vissa främmande länder, mindre starkt

kännbara, eftersom fråga ej är om en markant kvalitetssänkning. Övervägande skäl synes emellertid tala för att man ej här i landet sänker minimihalten så att den blir lägre än den som gäller i något av våra nordiska grannländer. Ändring av minimihalten 830/1 000 för silver föreslås sålunda ej.

Vad slutligen beträffar *platina* torde enligt utredningen anledning ej föreligga att ändra den gällande minimihalten 950/1 000, vilken allmänt tillämpas även i utlandet.

Frågan om omfattningen av undantag från kraven på minimihalt beröres i utredningen endast såvitt den sammanhänger med pantsättning och auktionsförsäljning av minderhaltiga ädelmetallarbeten, eller sådana, som icke blivit i vederbörlig ordning kontrollerade. Utgångspunkten för övervägandena är en till Kungl. Maj:t 1951 överlämnad framställning av Stockholms stadsfullmäktige med begäran om översyn av författningarna angående kontrollen å ädelmetallvaror. Stadsfullmäktiges framställning hade föranletts av ett tjänstememorial från auktionsverket i Stockholm. I utredningen återgives memorialets innehåll i huvudsak såsom följer.

Mot det skydd för juvelerarnas yrkesgrupp mot utländsk konkurrens som genom försäljningsförbudet för minderhaltiga arbeten åstadkommits, vore, säger auktionsverket, ingenting att erinra, dock under förutsättning att allmänhetens berättigade intresse att fritt kunna förfoga över legitimt förvärvat egendom icke därigenom åsidosattes. Det syntes i detta hänseende icke godtagbart att undantagsbestämmelsen rörande arbete med antikvariskt värde till sin innebörd begränsats så snävt som nu vore fallet. Någon åldersbestämning svarande mot begreppet antik funnes i detta sammanhang icke given. — — — I kontrollförfordningen beaktades ej konstnärligt värde. Icke antika guld- och silverarbeten kunde vara utförda med en konstskicklighet som gjorde att bristen på finhalt saknade praktisk betydelse vid en bedömning av föremålets värde. Det vore vidare icke ovanligt att halten vore av underordnad betydelse emedan föremålets värde huvudsakligen representerades av ädla stenar eller äkta pärlor. Om sådana arbeten som nu nämnts nedskrotades, uppkomme otillbörlig värdeförstöring.

De undantagsbestämmelser som vore knutna icke till arbetets art utan till säljarens status (konkursbo, dödsbo etc.) syntes vidare auktionsverket otillfredsställande. De priser som underhaltiga arbeten i dessa fall i allmänhet betingade skilde sig oväsentligt från priserna på fullhaltiga arbeten. Detta tydde på att köparna i många fall antingen icke hade klart för sig att de saknade möjlighet att i sin tur avyttra det köpta eller också räknade med illegal återförsäljning. Det vore icke tilltalande att den som på fullt legitimt sätt fått sådana föremål i sin ägo skulle vara förhindrad att avyttra dem i ett nödläge. Något lagligt hinder mot att såsom pant mottaga underhaltiga arbeten syntes ej föreligga och möjligheten till pantsättning syntes innebära en fördel, emedan de pantsatta föremålen i flertalet fall torde återlösas av låntagaren. Viss oklarhet rådde emellertid rörande rätten att å auktion sälja underhaltigt arbete som utgjorde pant för förfallet lån. — — —

Auktionsverket ifrågasatte i första hand huruvida icke försäljningsförbudet kunde helt utgå ur kontrollförfordningen, eventuellt i samband med effektiviserad importkontroll. Därest den kommersiella importen av underhaltiga arbeten effektivt stängdes, borde det ej innebära större olägenhet att

medgiva fri omsättning inom landet av de arbeten som redan funnes där eller som därefter infördes för personligt bruk.

Därest försäljningsförbudet ej ansågs böra upphävas, borde enligt auktionsverket en undersökning ske av möjligheterna att utvidga bestämmelserna om undantag från försäljningsförbudet. En utökning kunde sålunda ske av den kategori föremål som på grund av sin art finge försäljas oberoende av finhalt. Innebörden av begreppet antikvariskt värde i kontrollförordningen borde preciseras. Det borde giva utrymme för en sådan tolkning att mindre stränga krav på föremålets ålder uppställdes än vid en rent museal bedömning. — — — Vidare borde vissa föremål oavsett ålder vara undantagna från försäljningsförbud, nämligen dels arbeten i vilka ädelmetaller representerade endast en viss mindre del av det uppskattade totalvärdet och dels arbeten som vore av högre konstnärligt värde. — — —

Infördes sådana regler som nyss nämnts kunde, yttrade auktionsverket slutligen, övervägas att upphäva de undantag som ej hade med föremålens art att göra (tillhörighet till konkursbo eller dödsbo, utmätt egendom). Bi-behölls dessa regler borde klarläggas att försäljning av pant enligt lagen om pantlånerörelse vore att jämställa med försäljning av utmätt gods.

Stockholms handelskammare förklarade i avgivet yttrande över auktionsverkets memorial att de av auktionsverket föreslagna ändringarna i kontrollförordningen icke kunde förordas. Det kunde visserligen enligt handelskammaren icke bestridas att ett förbud att realisera förfallna panter av här berört slag kunde vara ägnat att medföra olägenheter för allmänheten. En lösning av förevarande problem kunde emellertid enligt handelskammaren ej genomföras genom lättnader i försäljningsförbudet. Det syntes uppenbart att fri försäljning av pantsatta okontrollerade värdeföremål speciellt under nuvarande förhållanden med en alltmer accentuerad brist på ädelmetall, särskilt guld, och med en förhållandevis hög beskattning, snart skulle göra kontrollen helt illusorisk. Genom auktionerna skulle skapas en legal möjlighet för omsättning av illegalt tillverkade eller importerade okontrollerade och obeskattade guldsmedsarbeten. Handelskammaren kunde ej heller ansluta sig till tanken att lösa spörsmålet genom att helt slopa försäljningsförbudet. Handelskammaren hade för övrigt för sin del svårt att förstå att den lösning som auktionsverket föreslagit i form av uppmjukningar av nuvarande bestämmelser genom att hänsyn skulle tagas till föremåls konstnärliga värde m. m. skulle vara ägnad att mera generellt lösa de nuvarande svårigheterna.

Enligt handelskammarens mening borde mera allmänt syftande åtgärder vidtagas för att komma till rätta med förevarande svårigheter. Olägenheterna berodde enligt handelskammarens mening främst på de höga krav den svenska lagstiftningen ställde på legeringens finhalt. Inom landet förekom i stor utsträckning utomlands inköpta föremål av mycket betydande värde men med sådan lägre halt att varorna icke för närvarande kunde bli kontrollstämplade. Ju lägre halt av ädelmetall som fordrades för statlig kontrollstämpling, desto mindre måste försäljningsförbudets här berörda nackdelar bli. Enligt handelskammarens mening borde övervägas huruvida icke den nuvarande gränsen för lägsta tillåtna legering borde sänkas eller

legeringstvänget helt slopas, varjämte kontrollstämplingen borde utvidgas att omfatta de nya tillåtna legeringsgrupperna.

Med anledning av handelskammarens yttrande påpekade auktionsverket att frågan icke kunde lösas genom en sänkning av kravet på minimihalter med mindre bestämmelserna om finhalt modifierades därhän att de bringades i överensstämmelse med kontrollbestämmelserna i övriga länder, från vilka en import ägt rum eller väntades framdeles ifrågakomma.

Utredningsmannen erinrar om att hans förslag innebär att det nuvarande kontrollsystemet skall bibehållas och att någon väsentlig sänkning av minimihalterna ej skall företagas. De förhållanden som berörts av auktionsverket är enligt utredningen av den speciella natur att de icke i och för sig motiverar ett annat ståndpunktstagande i de grundläggande frågorna rörande kontrollen inom ädelmetallområdet. Möjligen skulle de kunnat påverka bedömandet av frågan huruvida en sänkning av minimihalten för guldvaror till 14 karat borde ske, men en sådan reform torde icke lösa de problem som tagits upp av auktionsverket utan endast begränsa olägenheterna av det nuvarande systemet i påtalade hänseenden. Utredningen anför vidare följande.

Det är, såsom handelskammaren framhållit, uppenbart att kontrollsystemet ej medgiver eftergifter av mera allmän räckvidd för att tillgodose de av auktionsverket framförda synpunkterna. Sålunda torde det ej vara möjligt att öppna en väg för försäljning av underhaltiga utländska arbeten genom att tillåta fri försäljning av pantsatt gods. En analogisk tillämpning av bestämmelserna i 1912 års kontrollförordning i fråga om utmätt gods torde ej vara tillåten. Det skulle strida mot bestämmelsernas syfte.

Ej heller torde en allmängiltig regel böra givas om rätt att saluhålla underhaltiga guld- och silverarbeten av större konstnärligt värde. En sådan bestämmelse skulle, om den mera allmänt utnyttjades, låta de allmänna bestämmelserna om minimihalt komma att framstå såsom meningslösa. Att uppehålla kravet på viss halt för icke konstnärliga arbeten men eftergiva det beträffande de konstnärliga är knappast rimligt.

I övrigt påpekas, att det av auktionsverket berörda problemet, enligt under utredningen inhämtade upplysningar, icke till sina verkningar är särskilt omfattande. Mynt- och justeringsverket hade visserligen rätt att meddela dispens från försäljningsförbudet men denna befogenhet hade utövats mycket restriktivt och vanligtvis endast för 14 karats guldarbeten med högt konstnärligt värde.

På grund av vad sålunda anförts anser utredningen, att auktionsverkets framställning icke bör föranleda några ändringar i gällande bestämmelser. För övrigt framhålles att minimihalten för guld enligt förslaget ändrats till 750 tusendelar och att en sådan åtgärd borde i någon mån tillgodose syftet med framställningen.

Remissyttrandena. Utredningens förslag rörande minimihalter för ädelmetallvaror tillstyrkes eller lämnas utan erinran av mynt- och justeringsverket, kommerskollegium, kontrollstyrelsen, priskontrollnämnden samt länsstyrel-

sen i Göteborgs och Bohus län. Överståthållarämbetet tillstyrker förslaget utom i vad avser minimihalt å silverarbeten. Svenska slöjdföreningen finner det i princip önskvärt att minimihalten för guld jämkas såsom föreslagits av utredningen. En övergång bör emellertid enligt föreningen ske först sedan en allmän konsumentupplysning på guldvaruområdet gjort allmänheten bättre rustad att välja konstnärligt fullgoda alster. Ett bibehållande åtminstone tills vidare av nuvarande bestämmelser om finhalten för guld förordas av handelskammaren i Göteborg och Skånes handelskammare, Sveriges industriförbund, Sveriges järn- och metallmanufakturörening, Sveriges grossistförbund, Guldsmedsbranschens leverantörförening, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Sveriges juvelerare- och guldsmedsförbund, Stockholms och Skånes guldsmedsmästareföreningar, Göteborgs guld- och silversmeders mästareförening samt Svenska metallindustriarbetareförbundet. Liksom utredningen avvisar de nu nämnda remissinstanserna tanken att tillåta lägre minimihalt än 18 karat. Stockholms handelskammare föreslår en minimihalt för guldarbeten å 585/1 000 (14 karat). En justering av finhalten för 18 karats guld i enlighet med utredningens förslag möter i och för sig ingen erinran från handelskammarens sida. Beträffande minimihalten å silverarbeten har erinran gjorts endast av överståthållarämbetet och Stockholms handelskammare, vilka förordar sänkning av halten från 830 till 800/1 000. Ingen erinran mot utredningsförslaget har framförts i vad avser halten å platinaarbeten.

De remissinstanser som tillstyrker förslaget i vad avser finhalten å guldarbeten har gjort följande uttalanden. *Priskontrollnämnden* framhåller att ett skydd för guldsmedsnäringen mot utländsk konkurrens — om den kan anses behöva ett sådant skydd — enligt nämndens principiella uppfattning bör utformas i enlighet med vad som är praxis för andra näringar, nämligen såsom en tull. Även om guldsmedsnäringen genom ett bibehållande av 18 karat som minimihalt erhåller ett dylikt skydd anser nämnden dock att övervägande skäl talar för utredningens förslag, i synnerhet som detta innebär att med 18 karat skulle avses 750/1 000 fint guld.

Kommerskollegium uttalar följande.

Till en början kan anföras att haltsiffran 760/1000 har gammal hävd i vårt land och att det därför bör fordras starka motiv för en ändring. Vidare är uppenbart att det för guldsmedsnäringen fortfarande är betydelsefullt att i viss mån vara skyddad mot en besvärande utländsk konkurrens. Å andra sidan bör betonas att de handelspolitiska förhållandena numera äro förändrade. Alltsedan andra världskrigets slut har vårt land eftersträvat att liberalisera den internationella handeln och att i görligaste mån bereda väg för en fri konkurrens mellan Sverige och övriga länder på näringslivets område. Denna synpunkt talar starkt för att den av utredningen förordade ändringen vidtages. Det må dock framhållas, att denna fråga icke torde ha någon större praktisk räckvidd. Kollegium vill emellertid icke motsätta sig utredningens förslag.

Mynt- och justeringsverket framhåller att den föreslagna nedsättningen av guldhalt skulle medföra lättnader för verket vid kontrollen av berörda arbeten. *Kontrollstyrelsen* finner de skäl som i betänkandet anföres för en jämkning av minimihalten av guld bärande. Enligt styrelsens mening torde det knappast föreligga anledning att räkna med sådan nedgång i inflytande försäljningsskatt genom en ökad privatimport av utländska guldvaror, att man av denna anledning skulle avstå från den ifrågasatta jämkningen.

Svenska slöjdföreningen uttalar följande.

Svenska Slöjdföreningen finner det i princip önskvärt, att minimihalten för guld kan jämkas från 760/1000 till 750/1000. Det är uppenbart att den ökade import, som kan komma att föranledas av denna jämkning, å ena sidan bör kunna innebära en stimulerande konkurrens för svenskt guldsmide, å andra sidan kan öppna gränserna för en import av guldvaror på kanske konstnärligt låg nivå. Slöjdföreningen förutsätter därför, att en övergång till 750/1000 endast bör genomföras med garantier för att guldvarubranschen på lämpligt sätt skyddas mot eventuella skadeverkningar, som kan föranledas av rubbningar i den inhemska produktionen. Ett sådant skydd skulle enligt Slöjdföreningens mening bland annat förutsätta borttagande av guldransoneringen — innebärande bland annat att guldarbeten med högre vikter och halter kan framställas — vilket skulle möjliggöra utnyttjande av flera tekniska förfaranden och även vidga guldsmidets konstnärliga möjligheter. En övergång till 750/1000 bör ske först sedan en allmän konsumentupplysning på guldvaruområdet gör allmänheten bättre rustad att välja konstnärligt fullgoda alster.

De remissinstanser, som uttalat sig för ett bibehållande av nu gällande minimihalt för guldarbeten, har betonat att en sänkning av halten å 18 karats guld i enlighet med utredningens förslag skulle medföra starkt menliga verkningar för näringsens utövare. Utländska tillverkare skulle gynnas på de svenska näringsutövarnas bekostnad, då de senare är i hög grad missgynnade särskilt genom nuvarande guldransonering i Sverige. I flera yttranden understrykes att hela frågan om den svenska näringsens skydd bör utredas i ett sammanhang, under hänsynstagande till alla faktorer som inverkar på dess konkurrensställning gentemot utlandet.

Guldsmedsbranschens leverantörförening anmärker i detta sammanhang att utredningen icke tillräckligt beaktat den inverkan dess förslag skulle få på den svenska guldvarutillverkningen.

Utredningens argument för sänkning av halten äro alltför allmänt hållna och de förmenta fördelarna alltför diskutabla för att tjäna som motiv för en enligt föreningens uppfattning så genomgripande förändring. Utredningen har ej ägnat någon som helst uppmärksamhet åt de svårigheter som en sänkning av halten generellt måste medföra för vår inhemska tillverkning av guldvaror och har följaktligen ej heller tagit tillbörlig hänsyn till de enligt föreningens uppfattning allvarliga konsekvenser som en haltsänkning skulle medföra för såväl de enskilda företagen som dess anställda. Detta problem är emellertid av utomordentligt stor vikt, och föreningen anser det som en påtaglig brist i utredningen, att denna fråga ej beaktats.

Endast mycket tungt vägande skäl bör enligt föreningen kunna föranleda ändring i den traditionella ordningen.

Guldsmedsbranschens konstnärliga ambitioner ha av naturliga skäl skapat ett visst underlag för känslomässigt betraktelsesätt, och ett utslag härav är att branschen är starkt bunden till gamla traditioner. Den högre guldhalten är en sådan tradition, som sträcker sig så långt tillbaka som till mitten av 1700-talet och som har djupa rötter även hos allmänheten. Föreningen är av den uppfattningen, att en sådan hävdvunnen tradition ej bör ändras utan att mycket tungt vägande skäl därtill kan förebringas. Då det emellertid ej kan påvisas — vilket ej heller utredningen sökt göra — att den högre halten vid något tillfälle haft menliga verkningar för konsumenterna är enligt föreningens uppfattning en sänkning av halten redan av detta skäl opåkallad.

Sveriges juvelerare- och guldsmedsförbund anför följande skäl mot den föreslagna sänkningen av finhalten för guldvärde.

a) En sänkning av minimihalten ned till 750/1000 skulle få vittgående konsekvenser. Företagna undersökningar ute hos guldsmedskåren visa, att ett mycket stort antal företagare/yrkesmän befarar arbetslöshet, inte enbart för egen del utan givetvis även för hos dem anställda arbetare.

b) Det förljudes, att 1952 års tulltaxekommitté kommer att föreslå icke obetydliga sänkningar av införseltullarna för branschens varor, varigenom den inhemska tillverkningens redan tidigare relativt obetydliga skydd kommer att bli än mindre. Detta blir givetvis till förfång för de svenska yrkesmännen och deras anställda.

c) Den inom landet rådande guldransoneringen omöjliggör en konkurrens på lika plan med utländska tillverkare och detta handicap må ej underskattas.

d) En eventuell sänkning av minimihalten till 750/1 000 skulle i hög grad komma att inverka menligt på nyrekryteringen till branschen och yrkesutbildningen.

e) Förbundet har intet att andraga mot en fri konkurrens, under förutsättning att en sådan kan och får bedrivas på lika villkor. Det har emellertid ovan redan styrkts, att en konkurrens på lika bas ej kan komma till stånd med de utländska tillverkarna. Såsom ytterligare exempel på vart-hän en sänkning av minimihalten förmodas kunna leda må anföras den branschens allvarliga farhåga, att exempelvis de västtyska tillverkarna/exportörerna komma att i skydd av en låg tullnivå bearbeta konsumenterna direkt, med förbigående av de traditionella försäljningsleden, vilket även i hög grad skulle bli till förfång för konsumenterna, vilka därigenom skulle gå miste om fackmannens bistånd och den garanti för fullgod vara, som blott fackmannen kan ge.

f) Den enorma turisttrafiken från Sverige till utlandet kommer att ge de utländska konkurrenterna anledning att begagna sig av den ökade konkurrensmöjlighet, som en haltsänkning skulle betyda för dem. De torde komma att uppmuntra de svenska turisterna att köpa sina guldvaror utomlands — vilket kan ske till betydligt lägre priser än vad de svenska branschutövarna kunna erbjuda med hänsyn till i Sverige rådande försäljnings-skatteförhållanden etc. I detta sammanhang må även framhållas, att försäljningsskatten sätter vår bransch i en sämre ställning än andra branscher, som sälja varor av presentkaraktär.

Icke heller *Göteborgs guld- och silversmeders mästareförening* kan finna några skäl för ett frångående av den hävdvunna regeln.

Under inga förhållanden anser föreningen denna fråga lämplig för behandling, så länge guldransoneringsen består i vårt land. Genom denna ransoneringsen ha svenska tillverkare av guldvaror inga möjligheter att på lika villkor konkurrera med utländska fabrikanter av massprodukter, vilka åtminstone ur konstnärlig och kvalitetssynpunkt icke kunna komma att vara till fördel för allmänheten. Även om bibehållandet av halten vid 760/1 000 innebär ett visst skydd för de svenska tillverkarna av guldvaror — ett frångående skulle utan tvekan inom en snar framtid medföra arbetslöshet inom inte minst den hantverksmässiga produktionen i vårt land — så är det dock allmänhetens förtroende för svenska guldvaror, av hävd hållande högre halt än utländska, som är av avgörande betydelse.

Sveriges hantverks- och småindustriorganisation instämmer i de synpunkter som anförts av Sveriges juvelerare- och guldsmedsförbund men föreslår därutöver att hela frågan om finhalten å guldarbeten, däri inräknat guldransoneringsen, upptages till ny och förutsättningslös utredning. Motsvarande utredningskrav framföres också av *Sveriges industriförbund*, som åberopar yttrandet av *Sveriges järn- och metallmanufakturörening*. Föreningen gör följande uttalande.

Den nu gällande minimihalten innebär otvivelaktigt ett visst skydd för den svenska tillverkningen mot utländsk konkurrens. Utredningen har dock avstått från att klarlägga hur stort detta skydd är. Först sedan denna fråga blivit utredd och man därjämte klarlagt behovet av skydd, är det enligt föreningens uppfattning möjligt att uttala sig om förutsättningar föreliggande att ändra minimihalten. Föreningen ansluter sig till den uppfattningen att ett skydd för den svenska industrin i princip i första hand bör utgå i form av tullar och ej i form av kvantitativa eller kvalitativa restriktioner.

Med hänvisning till ovanstående får föreningen hemställa att minimihalten bibehålles vid 760/1 000, i avvaktan på utredning av vad detta skydd innebär samt att skyddet inräknas i tullsatsen innan minimihalten ändras.

Sveriges grossistförbund betonar, att förevarande spörsmål kan mera ingående bedömas endast i samband med frågan om upphävandet av den för branschen mycket besvärande guldransoneringsen och den svenska tillverkningens tullskyddsproblem.

Stockholms handelskammare förordar såsom förut nämnts en sänkning av minimihalten för guldvaror till 585/1 000. Handelskammaren erinrar inledningsvis om sitt förut refererade yttrande över en framställning från auktionsverket i Stockholm om revision av kontrollstämpelbestämmelserna. Handelskammaren hade däri bl. a. hävdad, att erforderliga lättnader i allmänhetens möjligheter att förfoga över legitimt förvärvade ädelmetallarbeten bäst skulle åstadkommas genom en sänkning av kravet på finhalt och att det primära syftet med kontrollförfordningarna uppnåddes så länge som varorna genom myndigheternas försorg försåges med offentlig stämpel angivande varans finhalt. Handelskammaren uttalar att den — trots vad utredningen nu anför i frågan — icke blivit övertygad om att en sänkning av lägsta tillåtna halt skulle vara skadlig eller olämplig. Handelskammaren anför.

Ett ädelmetallföremåls ekonomiska värde hänför sig ofta till stor del till det på varan nedlagda arbetet; i fråga om hantverksmässigt gjorda varor

torde arbetskostnaderna icke sällan betydligt överstiga metallvärdet. Det goda anseende, som svenska ädelmetallvaror åtnjuta, beror självfallet i hög grad på varornas utförande och estetiska kvalitet. Det förefaller därför som om utredningen väl starkt betonat den höga haltens betydelse och det synes Handelskammaren icke osannolikt, att regler med krav på hög finhalt kunna vara ägnade att draga den köpande allmänhetens uppmärksamhet från kvaliteten på arbetet.

I förevarande sammanhang erinrar handelskammaren vidare om att den lägsta halten för guldarbete, som göres till föremål för kontrollstämpling i flertalet främmande länder, är 585/1 000 d. v. s. 14 karat och att kontrollstämplingen i flera av dessa länder icke är obligatorisk. Enligt handelskammarens uppfattning borde även här i landet konkurrens kunna tillåtas mellan olika råvarukvaliteter.

Vad beträffar jämkningar av finhalten för 18 karats guld från 760/1 000 till 750/1 000 uttalar handelskammaren att denna i viss mån blir av sekundär betydelse om den lägsta tillåtna halten blir 14 karat. Det oaktat bör gränsen enligt handelskammarens mening anpassas till den gängse internationella och handelskammaren biträder därför utredningens förslag i denna del. I anledning av vad utredningsreservanten anfört gör handelskammaren slutligen vissa principiella uttalanden.

Handelskammaren vill icke bestrida, att guldransoneringen i Sverige kan ogynnsamt påverka de svenska tillverkarnas konkurrensmöjligheter, men vill å andra sidan framhålla, att gällande importreglering torde ha avsevärt större verkan i motsatt riktning. Det är emellertid enligt Handelskammarens mening principiellt olämpligt, att i en författning, som är avsedd jämväl för mer normala förhållanden, intaga bestämmelser, syftande till att kompensera genom krisregleringar tilläventyrs inträdda förändringar i konkurrensläget för inhemsk industri. I den mån guldransonering eller andra förhållanden påkalla vidgat skydd för svensk fabrikation — en fråga som Handelskammaren i detta sammanhang saknar anledning upptaga till behandling — böra därför andra vägar sökas än den av reservanten föreslagna. Vid prövningen av detta spörsmål bör emellertid bemärkas, att svensk tillverkning av ädelmetallvaror redan nu åtnjuter ett jämförelsevis högt tullskydd.

I fråga om minimihalten för silverarbeten har endast överståthållarämbetet och Stockholms handelskammare intagit en från utredningen avvikande ståndpunkt och förordat en sänkning från 830 till 800/1 000. *Överståthållarämbetet* kan icke finna det sakligt motiverat att bibehålla den nuvarande minimihalten för silver. Ämbetet anför följande.

Denna minimihalt ligger så nära den gräns 800/1 000, som tillämpas i flera kontinentala länder, att en sänkning ned till denna gräns ur allmänhetens synpunkt icke torde innebära någon olägenhet. Varken det praktiska eller ideella värdet av silverarbeten torde i nämnvärd mån påverkas av en sådan sänkning. Den nuvarande haltföreskriften synes främst ha betydelse i konkurrenshämmande avseende, och det synes icke motiverat att minimihalten hålles uppe huvudsakligen ur sådan synpunkt. Försäljningsförbudet och nedskrotningföreskrifterna beträffande i utlandet tillverkade och ofta på fullt laglig väg inkomna alster av detta slag te sig ock särskilt obilliga.

Stockholms handelskammare anför beträffande sänkning av silverhalten samma skäl som förut refererats i fråga om guldhalten.

I vad avser det tidigare berörda, av auktionsverket i Stockholm framförda önskemålet om åtgärder för att legalisera auktionsförsäljning av underhaltiga pantsatta ädelmetallarbeten förklarar sig *överståthållarämbetet* dela uppfattningen att det icke är möjligt att, utan ett äventyrande av syftet med kontrollförfarandet, mera generellt friställa auktionshandeln med pantsatta föremål av här avsett slag. Däremot synes enligt ämbetet icke några vägande invändningar kunna göras mot att mynt- och justeringsverkets dispensrätt kommer till användning i detta sammanhang. I den mån så sker bibehålles möjlighet för offentlig myndighet att hålla i sin hand omfattningen av ifrågavarande försäljning och vid tendenser till missbruk begränsa eller vägra dispens. Efter samråd med direktören för auktionsverket i Stockholm förordar *överståthållarämbetet* sålunda att pantlåneföretag skall kunna i skälig omfattning beviljas dispens från försäljningsförbudet vid förslagsvis ett tillfälle årligen efter ansökan som skall ingivas inom viss av myntverket föreskriven tid före auktionen och innefatta specifikation av föremålen.

Departementschefen. Enligt gällande författningsbestämmelser får, med vissa undantag, guldarbeten icke tillverkas, införas eller försäljas därest icke metallegeringen innehåller lägst 18 karat eller 760 tusendelar fint guld. Motsvarande minimihalter för platina- och silverarbeten är 950 respektive 830 tusendelar fin metall.

Utredningsmannens förslag innebär med avseende å guldarbeten endast den ändringen i gällande ordning att den föreskrivna halten för 18 karats guld jämkas från 760 till 750 tusendelar. Härvidlag erinras om att den internationellt gängse halten å 18 karats guld är 750 tusendelar fin metall. Någon anledning att genom bibehållandet av den högre minimihalten hindra import av fullgoda utländska varor synes enligt utredningen icke föreligga.

Under utredningsarbetet har också diskuterats frågan om en sänkning av minimihalten för guldarbeten till 14 karat, motsvarande 585 tusendelar fin metall. Tillräckliga skäl för en sådan sänkning har emellertid icke ansetts föreligga. Bibehållandet av en hög finhalt är enligt utredningen ett intresse såväl för guldsmedsnäringen som för allmänheten. Om en lägre halt skulle medgivas skulle priskonkurrensen framtvinga en generell kvalitets-sänkning ned till minimihalten. En ökande försäljning av låghaltiga varor skulle också gynna en utveckling mot mer fabriksmässig och massbetonad framställning och den konstnärliga produktionen skulle bli lidande.

Bland remissinstanserna har endast Stockholms handelskammare uttalat sig för en sänkning av minimihalten för guldvaror till 14 karat. I övriga yttranden har utredningens ståndpunkt i denna del godtagits. Vad däremot beträffar frågan om jämkning av halten å 18 karats guld har utredningsförslaget avstyrkts av flertalet remissinstanser, däribland samtliga organisationer som företräder guldsmedsnäringen. Nämnda organisationer har

främst understrukit, att den svenska guldsmedsnäringen skulle bli utsatt för en övermäktig konkurrens från utländsk massproduktion om den föreslagna ändringen genomfördes. Härvid har också pekats bl. a. på den hämmande inverkan som guldransoneringen har på den svenska guldsmedsnäringens konkurrenskraft. I några yttranden har framhållits att hela frågan om den svenska guldsmedsnäringens skydd bör utredas i ett sammanhang innan gällande minimihalt ändras.

I likhet med utredningen och det stora flertalet remissinstanser kan jag icke finna att några väsentliga skäl föreligger för en sänkning av den för guldarbeten gällande minimihalten från 18 till 14 karat. Däremot synes finhalten för 18 karats guld böra jämkas från 760 tusendelar till 750 tusendelar fin metall. Ur kvalitetssynpunkt torde en sådan mindre jämkning icke vara av nämnvärd betydelse. Med anledning av vad som från de berörda näringsidkarna uttalats om behovet av skydd mot utländsk konkurrens vill jag framhålla, att det icke synes böra komma i fråga att bibehålla den gällande regeln enbart av dylika skäl. Med de förevarande kontrollbestämmelserna har avsetts att skapa en kvalitetsgaranti till skydd för den köpande allmänheten. Frågan i vilken mån den svenska guldsmedsnäringen kan vara i behov av skydd mot utländsk konkurrens torde sålunda få prövas på samma sätt som sker beträffande andra varor, alltså i samband med tullskyddets avvägning. Jag vill i detta sammanhang erinra om att guldsmedsnäringens tullskyddsfråga kommer att upptagas till bedömning i samband med behandlingen av det förslag till ny tulltaxa som 1952 års tulltaxekommitté väntas framlägga inom en nära framtid.

I avseende på silverarbeten har utredningen icke ansett sig böra föreslå någon ändring av gällande minimihalt, 830 tusendelar fin metall. Utredningen anmärker emellertid att större betänkligheter i och för sig icke gör sig gällande mot en mindre sänkning av minimihalten, då kvaliteten icke nämnvärt kan påverkas därigenom. Av utredningen framgår, att den i Danmark stadgade minimihalten är 826 tusendelar, i Finland 813, i Norge 830, i Västtyskland, Österrike, Schweiz och Frankrike 800 samt i England 925 tusendelar fin metall. Minimihalten i Belgien och Holland är 835 respektive 833 tusendelar.

Flertalet remissinstanser har i förevarande avseende godtagit utredningens ståndpunkt. Överståthållarämbetet och Stockholms handelskammare har dock förordat en sänkning av minimihalten till 800 tusendelar.

Såsom framgår av utredningen föreligger icke beträffande silverarbeten någon internationellt godtagen minimihalt. En sänkning av minimihalten till 800 tusendelar skulle innebära att vi godtog en lägre gräns än något av våra grannländer tillämpar. Med hänsyn härtill och då den i vårt land hittills gällande minimihalten icke torde innebära något egentligt hinder för införslan av utländska silverarbeten finner jag i likhet med utredningsmannen en ändring härvidlag icke påkallad.

Beträffande platinaarbeten har varken från utredningens eller remissorganens sida ifrågasatts någon ändring av gällande minimihalt å 950 tusen-

delar fin metall. Icke heller enligt min mening föreligger anledning till ändring härvidlag.

I enlighet med vad nu anförts förordar jag sålunda, att minimihalten för guldarbeten bibehålles vid 18 karat men att halten för 18 karats guld jämkas till 750 tusendelar fin metall. Beträffande silverarbeten och platinaarbeten föreslås ingen ändring av minimihalten.

Såsom förut berörts gäller med vissa undantag förbud mot såväl försäljning som import av icke fullhaltiga ädelmetallvaror. Från importförbudet medgives undantag då fråga är om gåvor m. m. samt föremål som inköpts på resa i utlandet och är avsedda för importörens eller hans familjs personliga bruk eller som är att hänföra till flyttsaker. Dessutom må utan kontroll införas bl. a. föremål av antikvariskt värde. Föremål av antikvariskt värde undantages även från försäljningsförbudet. Utan hinder av kontrollbestämmelserna må vidare föremål som blivit tagna i mät eller tillhör konkursbo eller dödsbo, utan att ha för sådant bo tillverkats eller inköpts, försäljas under hand eller på auktion. Slutligen äger mynt- och justeringsverket att även i andra fall medgiva försäljning då särskilda skäl föreligger.

Utredningen har i förevarande sammanhang haft att taga ställning till vissa spörsmål, som tidigare aktualiserats genom en framställning från auktionsverket i Stockholm. I nämnda framställning hade auktionsverket hävdat, att den gällande regleringen på ädelmetallområdet alltför mycket begränsade allmänhetens möjligheter att bl. a. genom pantbelåning förfoga över legitimt förvärvade arbeten, som icke uppfyller de stadgade kraven på finhalt. Auktionsverket hade i första hand föreslagit att försäljningsförbudet slopades, i andra hand att undantagen från förbudet väsentligt vidgades. Stockholms handelskammare hade i yttrande över dessa förslag uttalat, att en mer betydande lättnad i de berörda hänseendena kunde uppnås endast om kraven på ädelmetallarbetenas finhalt sänktes.

Utredningsmannen har icke funnit det möjligt att inom ramen för det gällande kontrollsystemet medgiva någon uppmjukning av försäljningsförbudet. Utredningsförslaget innebär sålunda att förbudet bibehålles i nuvarande utformning.

Överståthållarämbetet förklarar sig dela utredningsmannens uppfattning i vad avser vidgning av de generella undantagen från försäljningsförbudet. Ämbetet anser emellertid att några vägande invändningar icke synes kunna göras mot att mynt- och justeringsverket i viss omfattning beviljar pantlåneföretag dispens från förbudet.

Det torde icke kunna bestridas, att allmänhetens möjligheter att förfoga över icke fullhaltiga men på legitimt sätt förvärvade ädelmetallföremål i vissa fall kan te sig alltför begränsade. Såsom av det föregående framgått har jag icke funnit mig böra förorda annan ändring av gällande minimihalter än att halten för 18 karats guld jämkas till 750 tusendelar fin metall. Departementsförslaget innebär sålunda på denna punkt icke någon mer betydande lättnad i förevarande hänseende. Att lösa problemet genom att helt slopa försäljningsförbudet eller väsentligen vidga undantagen från det-

samma torde återigen icke kunna ske utan att kontrollsystemets effektivitet äventyras. Ett förbud mot försäljning av icke fullhaltiga varor utan mera betydande inskränkningar torde nämligen vara oundgängligt såsom komplement till regleringen av tillverkning och import. Jag kan sålunda icke tillstyrka någon ändring i gällande ordning på denna punkt. Däremot har jag intet att erinra mot att mynt- och justeringsverket, såsom överståthållarämbetet föreslår, i viss omfattning lämnar pantlåneföretag dispens från försäljningsförbudet, därest försäljningen sker under betryggande kontroll. Den föreslagna bestämmelsen om myntverkets dispensrätt — vilken till sitt innehåll icke skiljer sig från det tidigare stadgandet härom — tillåter en önskvärd utvidgning av möjligheterna att försälja legitimt förvärvade ädelmetallföremål, vilka icke håller måttet enligt förordningen, och jag förutsätter att en dispensgivning kommer till stånd i enlighet med vad jag nu anför. Genom dispensgivningen och i någon mån genom den förordade sänkningen av minimihalten för guld synes en väsentlig del av syftet med auktionsverkets framställning bliva tillgodosett.

IV. Ansvarstämpling

Gällande ordning. Inom riket tillverkat ädelmetallarbeta skall vara försett med s. k. ansvarstämplar och, i fråga om guld, haltstämpel. Ansvarstämplarna är tillverkarens eller, enligt vederbörandes bemyndigande, annans inregistrerade namnstämpel, ortsmärke samt märke som utvisar tillverkningsåret (årsbokstav). Ortsmärke och årsbokstav är obligatoriska endast om tillräckligt utrymme för dessa märken finnes på arbetet.

Namnstämpeln är avsedd att utgöra ett led i statens kontroll å tillverkningen och skall vara inregistrerad hos mynt- och justeringsverket, som också bestämmer ortsmärke för varje tillverkningsort. Tillverkningsåret betecknas med årsbokstav (med utgångspunkt från 1759). Finhaltsstämpeln (för guld) anger karat, 23 K, utmärkande en finhalt av lägst 975/1 000, 20 K, utmärkande en finhalt av lägst 840/1 000, 18 K, utmärkande en finhalt av lägst 760/1 000, med ett remedium i samtliga fall av 5/1 000. Skyldigheten att åsätta ansvarstämplar och haltstämpel gäller även för icke kontrollpliktiga arbeten (under 1 respektive 5 gram).

Namnstämpeln representerade ursprungliga tillverkaren. Redan före tillkomsten av gällande förordning har emellertid även s. k. fullmaktsstämpling i viss utsträckning förekommit. Enligt gällande ordning må sålunda även namnstämpel representerande annan än tillverkaren efter vederbörandes bemyndigande anbringas såsom ansvarstämpel. Förutsättningen är endast, att namnstämpeln är inregistrerad hos mynt- och justeringsverket. Då inga särskilda villkor finns stadgade beträffande rätten att erhålla sådan inregistrering, har följden blivit att många som icke bedriver tillverkning utan endast är försäljare, är innehavare av inregistrerad namnstämpel.

Om förfarandet m. m. vid fullmaktsstämplingen anför utredningen bl. a. följande.

I regel tillgår fullmaktsstämplingen så att tillverkaren på begäran av beställaren anbringar beställarens namnstämpel på arbetet, varefter kontrollstämpling begäres. Frågan kompliceras emellertid i de fall, då tillverkaren förfärdigar arbeten på lager. Han får då sätta sin namnstämpel på sådana lagersaker för att få kontrollstämpling utförd. När varorna sedermera säljas till affärsinnehavare, ha dessa måhända intresse av att ha sina egna namnstämplat på arbetena. Det har då hänt att man låtit överstämpla tillverkarens namnstämpel med affärsinnehavarens.

Metoden med fullmaktsstämplingen uppkom som en följd av att guldsmederna i allt större utsträckning upphörde att själva tillverka sina varor och i stället inköpte dem från företag med fabriksmässig tillverkning. För en försäljare var detta en förmån. Till det reklamvärde som var förenat med den egna namnstämpeln kom att denna gav varan sken av att ha tillverkats av säljaren. Mot fördelarna härav svarade skyldigheten att stå i ansvar för varans halt, d. v. s. bära risken för att varan på grund av möjligen förekommande anmärkning måste sönderslås.

Frågan om namnstämpeln innebär har 1951 varit uppe till behandling i ett rättsfall i högsta domstolen (NJA 1951 s. 620). I nämnda fall hade en juvelerare utan tillverkarens medgivande utplånat dennes namnstämpel på ett silverarbete och ditsatt sin egen samt därefter utställt arbetet till salu. Ansvar yrkades å juveleraren jämlikt 13 kap. 11 § strafflagen för brukande av osann urkund. Juveleraren frikändes i samtliga instanser. Domstolarna fann att namnstämpeln icke kunde hänföras till bevismärke eller annan urkund, som avses i nämnda lagrum. Högsta domstolen — där riksåklagaren framhöll att juveleraren i allt fall bort fällas till ansvar enligt kontrollförordningens straffbestämmelser — anförde bl. a. att namnstämpeln enligt förordningen icke utgjorde bevis om vem, som vore tillverkare, utan innefattade ett åtagande av ansvar för arbetets halt. Kontrollförordningens egentliga syfte vore likaledes att åstadkomma garanti för halten. Med hänsyn härtill kunde ett förfarande som innebar att en juvelerare utbytt en tillverkarens namnstämpel på ett kontrollstämplat arbete mot sin egen namnstämpel icke anses omfattat av kontrollförordningens straffbestämmelser.

Tidigare framställningar rörande fullmaktsstämplingen. Fullmaktsstämplingens innebörd har länge varit föremål för diskussion och yrkanden om ändringar i gällande ordning har framställts i flera sammanhang.

Sålunda hemställde Svenska slöjdföreningen i skrivelse år 1929 till Kungl. Maj:t om sådana åtgärder att en tillverkarens namnstämpel kom i åtnjutande av laga skydd och att sålunda ett utplånande av densamma och dess eventuella ersättande med en annan persons eller firmas stämpel e. dyl., varigenom allmänheten vilseleddes i avseende å vem som var tillverkare av varan, kom att utgöra straffbar gärning. Slöjdföreningen påpekade att innehavet av egna stämplat bidrog till att allmänheten fick den felaktiga uppfattningen att butiksinnehavarna sålde egna tillverkningar. Stämplatarna spelade inom förevarande varugrupp stor roll för såväl allmänheten som samlaren och forskaren. De var avsedda ej endast att styrka den metalliska halten utan även, vilket syntes föreningen av större intresse, att bära tillverkarens, even-

tuellt mästarens namn till eftervärlden. Genom anbringande av köparens-butiksinnehavarens stämpel försvann möjligheten att bestämma arbetets ursprung.

I yttrande över slöjdföreningens framställning uttalade sig Svenska guldsmedsbranschens samorganisation för fullmaktsstämplingens bibehållande. Däremot borde man undanröja det missförhållandet att den stämpel som ursprungligen åsatts varan utplånades och ersattes med en annan. Förbud häremot borde uppställas. Försäljaren kunde emellertid ha en legitim önskan att få sin stämpel åsatt varan, och samorganisationen föreslog därför att i dylika fall försäljaren hänvisades till att i anslutning till de ursprungliga stämplarna, på sätt som kunde finnas lämpligt, tillägga sin stämpel.

I utlåtande 1933 över slöjdföreningens framställning instämde mynt- och justeringsverket i huvudsak i samorganisationens synpunkter.

Stockholms guldsmedsmästareförening hemställde i skrivelse 1944 — under framhållande att de av Svenska slöjdföreningen i 1929 års skrivelse påtalade olägenheterna under senare år ytterligare accentuerats — om snara åtgärder för undanröjande av dessa olägenheter. Föreningen ansåg att ordnade förhållanden skulle kunna uppnås om man införde försäljarstämpel och konstnärssignatur att användas jämsides med tillverkarstämpeln. Härigenom skulle såväl upphovsmannen som tillverkaren och försäljaren kunna identifieras. De tre kategorierna borde hållas väl skilda från varandra. Därför borde fullmaktsstämplingen förbjudas. Framställningen stöddes av Svenska museimannaföreningen som anförde liknande synpunkter som på sin tid slöjdföreningen, varjämte framhölls betydelsen av effektiva åtgärder mot de ofta förekommande silverförfalskningarna. Den vanligaste formen av förfalskning vore, att stämpeln utplånades och ny stämpel anbringades, som motiverade ett avsevärt högre saluvärde. Laga skydd för åsatta stämplat och kriminalisering av deras utplånande skulle därför vara av största betydelse.

I yttrande med anledning av nämnda framställning uttalade Sveriges juvelerare- och guldsmedsförbund samt Guldsmedsbranschens leverantörförening att tillverkarens namnstämpel borde komma i åtnjutande av laga skydd och att utplånande av sådan stämpel utan rättsinnehavarens medgivande och ersättande med annans stämpel skulle utgöra straffbar gärning. Med laga skydd borde i detta sammanhang avses skydd för tillverkarens rätt till stämpeln. Fullständig rätt till en stämpel, ett varumärke, måste ur rättsinnehavarens synpunkt vara liktydigt med att fritt få förfoga däröver och sålunda innebära att rättsinnehavaren kunde bemyndiga annan person att begagna stämpeln. Det saknade betydelse ur kontrollsynpunkt huruvida någon annan tillverkat varan än tillverkarstämpeln gäve vid handen, blott den verkliga tillverkaren framställde en vara som motsvarade kraven på finhalt.

Mynt- och justeringsverket förklarade i utlåtande över guldsmedsmästareföreningens framställning att verket kommit till den ståndpunkten, att om man ville bringa reda och ordning i stämplingsfrågan, den s. k. fullmaktsstämplingen borde förbjudas. Verket kunde för sin del ej godkänna den

ståndpunkten att tillverkarstämpeln var att jämställa med ett vanligt varumärke. Ej heller kunde verket godtaga den åsikten att stämpeln endast var att betrakta som angivande vem som var ansvarig för arbetets behöriga halt av ädel metall. Till de i kontrollförordningen omnämnda stämplarna kunde i vissa fall läggas en konstnärssignatur, vilken torde kunna anbringas utan att bestämmelse därom infördes i förordningen. Något laga skydd för en sådan signatur syntes knappast erforderligt, då ett utplånande av signaturen torde medföra en minskning av varans värde. Det framhölls slutligen, att fullmaktstämplingen ur mynt- och justeringsverkets synpunkt och för polismyndigheten utgjorde ett försvarande moment vid kontrollen.

I skrivelse 1951 till Kungl. Maj:t förklarade sig Guldsmedsbranschens samarbetsnämnd (Sveriges juvelerare- och guldsmedsförbund och Guldsmedsbranschens leverantörförening) icke komma att göra några erinringar mot borttagande av fullmaktstämplingen. Sveriges juvelerare- och guldsmedsförbund samt Guldsmedsbranschens leverantörförening anhöll där- efter i skrivelse den 31/12 1951 till Kungl. Maj:t — under framhållande att tillverkarens skydd blivit väsentligen undergrävt genom den av högsta domstolen fastslagna tolkningen av namnstämpelns innebörd — att i kontrollförordningen måtte införas föreskrift om att de hos mynt- och justeringsverket inregistrerade namnstämplarna skulle utmärka tillverkarna samt att brott mot sådan föreskrift skulle medföra straffansvar.

I skrivelse till Kungl. Maj:t 1952 har Sveriges juvelerare- och guldsmedsförbund, Guldsmedsbranschens leverantörförening, Svenska slöjdföreningen, Svenska museimannaföreningen, Konsthantverkarnas gille, Stockholms guldsmedsmästareförening, Göteborgs guld- och silversmeders mästareförening samt Skånes guldsmedsmästareförening, under uppgift att samman- slutningarna utgjorde guldsmedsbranschens samtliga organisationer i Sverige och riksorganisationer för Sveriges utövande konsthantverkare och musei- män, anhållit om omedelbara åtgärder för sådana lagändringar att dels för- bud införes mot fullmaktstämpling och dels tillverkarens namnstämpel kom- mer i åtnjutande av laga skydd. I skrivelsen framhålles att genom högsta domstolens berörda dom fastslagits att fullmaktstämplingens existens ut- gjorde ett hinder för att tillverkarens namnstämpel skulle äga straffrättsligt skydd. Genom denna dom hade sålunda bristerna i gällande lagstiftning bli- vit uppenbara och risk förelåg för alltmer tilltagande missbruk.

I sitt förut berörda utlåtande över Svenska slöjdföreningens framställ- ning angående förbud mot fullmaktstämpling påpekade mynt- och juste- ringsverket att försäljare ofta på importerade arbeten anbringade icke en- dast sin namnstämpel utan även övriga i 1912 års förordning angivna stämplarna. Då detta förfaringssätt var till stort förfång för inhemska tillver- kare borde enligt verkets mening förbjudas att på utländska arbeten an- bringa för svenska arbeten föreskrivna stämplarna. Försäljaren borde dock ha rätt att även på importerade arbeten genom skarpstämpel anbringa sin namnstämpel och därmed ange att varan sålts av honom. På importerat utländskt arbete skulle alltså av svenska stämplarna endast få förekomma kontrollstämpel samt försäljarens namnstämpel.

Sveriges juvelerare- och guldsmedsförening samt Guldsmedsbranschens leverantörförening har sedermera anslutit sig till uppfattningen att utländska arbeten av ädelmetaller icke borde få förses med svensk ortsstämpel och svensk årtalsbeteckning. Föreningen ansåg emellertid det icke kunna strida mot lagen om oriktig ursprungsbeteckning att åsätta föremålet försäljarens namnstämpel, om ordet »import» eller »imp.» åsattes varan i samband med firmastämpeln. Hinder borde alltså ej uppställas mot att åsätta sådan stämpel. Därjämte syntes det enligt föreningarna lämpligt att finhalten kunde angivas genom stämpel på det importerade arbetet antingen detta vore av guld eller silver.

Utredningen. De av utredningen framlagda förslagen rörande ansvarsstämplingen innebär att fullmaktsstämplingen avskaffas. Den föreslagna ordningen sammanfattas på följande sätt.

I kontrollförordningen bör meddelas föreskrifter om ansvarsstämplar, omfattande tillverkarens inregistrerade namnstämpel (tillverkarstämpel), ortsmärke och årsstämpel samt, såvitt angår guldarbete, finhaltsstämpel. Liksom nu bör i första hand ortsmärke och i andra hand även årsstämpel få utlämnas, när tillräckligt utrymme för samtliga stämplat saknas. Vidare bör, när ädelmetallarbetet säljes yrkesmässigt av annan än tillverkaren, försäljaren äga rätt att anbringa för honom inregistrerad namnstämpel på arbetet (försäljarstämpel). För att skilja tillverkarstämplat från försäljarstämplat bör föreskrivas, att tillverkarstämplat, liksom övriga ansvarsstämplar, skall vara utförd så att den lämnar upphöjd text, begränsad av stämplens ytterkonturer (reliefstämpel), samt att försäljarstämplat skall vara utförd så att den lämnar nedsänkt text och endast anger bokstavskonturerna (skarpstämpel). Uttryckligt förbud bör meddelas dels mot att tillverkare anger annan såsom tillverkare av arbetet och dels mot att anbringa andra stämplat än kontroll- och ansvarsstämplar i form av reliefstämplar.

Utredningen anför följande.

Det nuvarande systemet med fullmaktsstämpling innebär att såsom tillverkarstämpel kan användas antingen tillverkarens eller försäljarens namnstämpel; för användande av försäljarens namnstämpel fordras försäljarens bemyndigande. Stämplatarna äro till utseende och innebörd lika. Man kan sålunda ej av stämplens utseende bedöma huruvida den person eller firma som namnstämplat anger verkligen är tillverkare eller endast försäljare och i båda fallen är den som namnstämplat anger ansvarig för arbetets finhalt.

Enighet har länge rådat därom att den nuvarande ordningen icke är tillfredsställande. Olika meningar ha emellertid förelegat huruvida fullmaktsstämpling skulle helt förbjudas eller om en reform borde inskränkas till att genom stämplens utseende göra det möjligt att bedöma huruvida den avsåge en verklig tillverkare eller endast en försäljare.

Ur kontrollsynpunkt bör ansvaret för halten ligga på tillverkaren. En försäljare som av en tillverkare beställer guldsmedsvaror bör icke vara ansvarig för att arbetet håller rätt halt, men han är givetvis ansvarig för om han försäljer arbete som ej är kontrollstämpelat, ehuru arbetet faller under kontrollstämplingsplikten. Försäljes ett kontrollstämpelat arbete, vilket befinnes

vara underhålligt, bör ansvar därför icke kunna åläggas försäljaren, såvida han icke samtidigt är tillverkare eller importör.

Att en försäljarstämpel skulle kunna användas såsom substitut för en tillverkarstämpel är därför i princip oriktigt.

Tillverkarstämpelns karaktär har genom fullmaktsstämplingen förändrats på ett sätt som icke kan anses tillfredsställande. Fullmaktsstämplingens betydelse härvidlag belyses av högsta domstolens förut berörda dom. Har man ett kontrollsystem, som innebär statlig garanti gentemot allmänheten, bör detta system också vara sådant att allmänheten kan lita på att stämplarna äro riktiga. En ansvarsstämpel bör sålunda icke kunna borttagas eller förändras utan påföljd.

På grund av vad sålunda anförts och med hänsyn jämväl till de konst-historiska synpunkter som blivit anförda anser utredningen, att förbud bör meddelas mot fullmaktsstämpling. Härigenom skulle väl den svenska lagstiftningen komma att avvika från den danska och norska, men utredningen framhåller att den svenska lagstiftningen överhuvudtaget på förevarande område företer djupgående olikheter i förhållande till dessa.

Utredningen uttalar vidare att anledning icke synes föreligga att söka lösa frågan om tillverkar- och försäljarstämplar i anslutning till varumärkeslagen. Man har nämligen — framhålles det — att anlägga från frågan om varumärken avvikande synpunkter på kontrollförordningens stämplor och det anses som en fördel att mynt- och justeringsverket är registreringsmyndighet i fråga om hela det komplex som har med kontrollstämpling och ansvarsstämpling att göra.

Frågan om tillämpning av lagen om illojal konkurrens på ädelmetallarbeten bör enligt utredningen bedömas ur de speciella synpunkter som avses med denna lag.

Vad slutligen beträffar frågan om anbringande av konstnärssignatur uttalar utredningen att denna torde få lösas enligt bestämmelserna i lagen om rätt till verk av bildande konst. Anledning synes ej föreligga att i kontrollförordningen införa bestämmelser om anbringande av sådan signatur eller om utseendet av sådan signatur i annan mån än det erfordras för att skilja den från ansvarsstämplar.

I avseende på straffsanktionerna på det nu berörda området uttalar utredningen följande.

Ansvars- och haltstämplar torde böra ha karaktär av offentliga kontrollmärken och sålunda falla under straffbestämmelserna i 12 kap. 7 och 9 §§ strafflagen. Dessa stämplor skola vara åsatta arbetet vid anbringandet av kontrollstämplornas och bliva sålunda offentligt bestyrkta genom kontrollstämplornas. Högsta domstolens ståndpunktstagande i rättsfallet NJA 1951 s. 620 har i första hand byggt på förhållandena vid fullmaktsstämplingen. Genom att sådan stämpling förbjödes kommer frågan i ett annat läge. Det vidare syfte som stämplingen bör äga även med avseende på ansvarsstämplarna, nämligen att de ingå som ett betydelsefullt led i hela den statliga kontrollverksamheten på förevarande område, torde böra komma till uttryck i kontrollförordningen. Att märka är emellertid att en förutsättning för straffbarhet enligt nämnda lagrum i strafflagen är att åtgärden innebär fara i bevishänseende. Att en förfalskning av tillverkarstämplornas och haltstämpeln i regel torde uppfylla detta rekvisit är tydligt. Samma är förhållandet med årsstäm-

peln om en person exempelvis utfört ett arbete visst år, då tillverkning av sådant arbete var förbjudet, och han för att giva sken av att arbetet utförts ett tidigare år, då tillverkningen var tillåten, åsätter arbetet en årsstämpel angivande det tidigare året. Likaså kan angivande av felaktigt år för tillverkningen ske i avsikt att vinna någon fördel i skattehänseende. Måhända är det mera i undantagsfall som en felaktig ortsstämpel kan anses innebära fara i bevishänseende och för straffbarhet kräves i vart fall att den som åsatt stämpeln haft uppsåt även med avseende på sistnämnda rekvisit.

Enligt kontrollfördordningen bör den kunna dömas till straff som saluhåller ädelmetallföremål, beträffande vilka gällande föreskrifter om ansvarsstämpling ej iakttagits.

Försäljarstämpeln är icke något offentligt kontrollmärke och faller sålunda ej in under berörda bestämmelser i strafflagen. Saluhållande av ädelmetallarbete försett med försäljarstämpel som strider mot föreskrifter som nyss nämnts torde få straffbeläggas enligt speciell straffbestämmelse.

Ett förfarande som innebär att en tillverkare eller försäljare utplånar ansvarsstämplar på ädelmetallarbete är ej straffbelagt. Eftersom ett sådant förfarande, då det ej är nödvändigt i samband med nedskrotning, lagning eller omarbetning av ett arbete, torde vara ägnat att betjäna illegala syften och kontrollen äventyras genom sådant förfarande, torde en bestämmelse med förbud i berörda hänseende böra meddelas. Motsvarande förbud torde böra meddelas beträffande kontrollstämplar.

Med anledning av vad mynt- och justeringsverket anfört rörande stämpelar på importerade arbeten föreslår utredningen att förbud införes mot att ädelmetallarbete som hit till riket införes förses med annan ansvarsstämpel än finhaltsstämpel. Däremot bör försäljaren även på importerat arbete få anbringa sin namnstämpel med iakttagande av att den skall vara utförd såsom skarpstämpel.

Utredningen erinrar slutligen om att det framhållits, att möjlighet bör föreligga för den som tillverkat ädelmetallarbete icke för yrkesmässig försäljning utan såsom hobbyarbete att få kontrollstämplat arbetet utan att tillverkarstämpel åsatts detsamma. Man bör enligt utredningsmannens åsikt i ett sådant fall icke begära att tillverkaren låter inregistrera tillverkarstämpel. På grund härav och då undantag för dylika speciella fall torde kunna göras även beträffande ortsmärke och årsbokstav föreslås, att mynt- och justeringsverket må, i fall då tillverkningen uppenbarligen icke skett för yrkesmässig försäljning, medgiva undantag från föreskriften om åsättande av annan ansvarsstämpel än finhaltsstämpel.

Remissyttrandena. Samtliga remissinstanser har tillstyrkt eller lämnat utan erinran utredningens förslag i nu berörda delar. I ett flertal yttranden uttryckes stor tillfredsställelse med förslaget om förbud mot fullmaktsstämplingen.

Varumärkes- och firmautredningen — som ur varumärkesrättsliga synpunkter icke funnit anledning till erinran mot utredningsförslaget — berör i förevarande sammanhang vissa speciella spörsmål. Utredningen anför följande.

Enligt 16 § i den föreslagna förordningen om kontroll å ädelmetallarbeten skall tillverkarstämpel vara godkänd av och inregistrerad hos mynt- och justeringsverket. I samband härmed föreskrives i lagrummet, att stämpeln ej får vara sådan att den med lätthet kan förväxlas med annan hos verket inregistrerad och i bruk varande tillverkarstämpel. Motsvarande bestämmelser gälla redan nu enligt 8 § förordningen angående kontroll å guld- och silverarbeten. Det kan emellertid icke uteslutas, att stämpel som nu avses någon gång kan vara förväxlingsbar med annans tidigare registrerade eller här i riket inarbetade varumärke för samma eller liknande slag av varor, och att stämpelns användande till följd härav kan innefatta varumärkesintrång enligt 12 eller 13 § lagen den 5 juli 1884 om skydd för varumärken eller brott mot 9 § lagen den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.

Departementschefen. De frågor som utredningen haft att taga ställning till beträffande ansvarsstämplingen är huvudsakligen förknippade med namnstämpln. Namnstämpln utgör ett betydelsefullt led i den offentliga kontrollen och utmärker bl. a. vem som är ansvarig för ett arbetes halt av fin metall. Alla inom riket tillverkade ädelmetallarbeten skall åsättas hos mynt- och justeringsverket inregistrerad namnstämpel. Ursprungligen var denna stämpel en tillverkarstämpel, d. v. s. representerade den som tillverkat arbetet. Enligt gällande ordning är emellertid s. k. fullmaktsstämpling tillåten, vilket innebär att också namnstämpel, representerande annan än tillverkaren efter vederbörandes bemyndigande kan åsättas arbetet. Stämpln är av samma karaktär vare sig den anger tillverkaren eller annan.

Den rådande ordningen har sedan länge varit föremål för kritik. För den offentliga kontrollverksamheten har fullmaktsstämplingen sålunda visat sig utgöra ett försvarande moment. Det har också ansetts i och för sig olämpligt att annan än tillverkaren kan stå som ansvarig för arbetets finhalt. En annan brist, som påtalats bl. a. från tillverkarhåll, är att det nuvarande systemet icke innebär något skydd mot att åsatt tillverkarstämpel utplånas och ersättes med annan namnstämpel. Slutligen har framhållits, att det är av intresse såväl för allmänheten som ur konsthistorisk synpunkt att genom namnstämpln kunna fastställa vem som är tillverkare.

Utredningsmannens förslag innebär i nu berörda hänseenden i huvudsak följande. Fullmaktsstämplingen förbjudes och endast tillverkarens namnstämpel godtages som ansvarsstämpel. Sådan stämpel skall åsättas varje inom riket tillverkat arbete. Vid sidan av tillverkarstämpln införes en särskild försäljarstämpel. När ädelmetallarbete säljes yrkesmässigt av annan än tillverkaren skall sålunda försäljaren äga rätt att anbringa för honom inregistrerad namnstämpel på arbetet. Åsättande av sådan stämpel medför intet ansvar för arbetets finhalt och denna har sålunda icke karaktär av ansvarsstämpel. Tillverkarstämpln avses — såsom hittills — utförd som reliefstämpel, d. v. s. med upphöjd text, försäljarstämpln som skarpstämpel, d. v. s. med nedsänkt text.

Vad ansvarsstämplingen i övrigt beträffar föreslås bl. a. att ädelmetallarbete, som införes i riket, icke må vara försett eller efter införseln förses

med annan ansvarsstämpel än finhaltsstämpel. Med undantag för vissa särskilda fall införes förbud mot avsiktligt utplånande av ansvarsstämpel. I övrigt överensstämmer förslaget i allt väsentligt med gällande ordning.

Vid remissbehandlingen har ingen erinran framförts mot utredningens förslag.

Såvitt avser de föreslagna bestämmelserna rörande ansvarsstämplingen föreligger i huvudsak icke heller från min sida anledning till erinran.

Vad beträffar förslaget om införandet av en särskild försäljarstämpel, synes detta huvudsakligen vara avsett att tillgodose försäljarnas intresse att för egen del märka av dem försålda varor. Något behov att närmare reglera bruket av dylik stämpel synes emellertid ur kontrollsynpunkt icke föreligga. För övrigt torde de föreslagna bestämmelserna icke innebära något väsentligt skydd för försäljarstämpel utöver vad som följer av gällande lagstiftning om skydd för varumärken och om illojal konkurrens. Någon anledning att i ädelmetallförordningen införa särskilda bestämmelser om försäljarstämpel föreligger sålunda icke enligt min mening och jag förordar därför att utredningens författningsförslag ändras i enlighet härmed. Jag vill emellertid framhålla, att departementsförslaget icke innebär något hinder mot att särskild försäljarstämpel anbringas, därest densamma utföres så att förväxling med tillverkarstämpel icke kan uppkomma.

V. Kontrollavgifter

Gällande ordning. För kontrollstämpels åsättande utgår särskild kontrollavgift. Kontrollavgiften utgör för platina- och guldarbeten nio respektive tre öre för varje fulla två decigram och för silverarbeten ett öre för varje fullt gram. Då importerat arbete i stället för med stämpel i vissa fall förses med plomb eller annat identifieringsmärke skall avgift (märkningsavgift) härför erläggas med fem öre för varje arbete. Slutligen utgår för varje probering av importerat arbete extra proberingsavgift med sex kronor för platinaprov, två kronor för guldprov och en krona för silverprov.

Utöver vad nu sagts uttages enligt kungörelsen den 7 november 1947 angående avgifter för probering av ädelmetaller m. m. (nr 813/1947) avgift i vissa fall för bestämning av finhalten hos ädelmetallarbeten. Den probering, som avses i denna författning, har emellertid icke samband med den statliga kontrollen på området. Ifrågavarande avgifter lämnas därför här åsido. Icke heller torde behöva närmare beröras avgifter, som utgår för upp- och inpackning av från utlandet inkomna guldsmedsarbeten. Dessa avgifter regleras närmare i Kungl. brev den 7 november 1947 till mynt- och justeringsverket.

Restitution av erlagd kontrollavgift kan beviljas av mynt- och justeringsverket då det göres sannolikt, att arbetet exporterats, eller då varan inlämnats för att genom mynt- och justeringsverkets försorg utföras till utrikes ort. I sistnämnda fall utgår avgift med tre kronor för varje beviljad restitution.

Sådan återbetalning av kontrollavgift förekommer i mycket liten omfattning.

I nedanstående uppställning lämnas på grundval av kontrollstämplingsutredningens uppgifter en översikt av kontrollstämplingens ekonomi för tiden 1948/49—1952/53. Å intäktssidan har här upptagits kontrollavgifter, märkningsavgifter, extra proberingsavgifter och restitutionsavgifter. I utgifterna ingår dels mynt- och justeringsverkets kostnader för kontrollverksamheten — inklusive löne- och pensionskostnader och beräknad andel av allmänna administrationskostnader — dels arvoden till kontrollstämplingsförrättarna i landsorten.

Översikt över kontrollstämplingens ekonomi 1948/49—1952/53
(Belopp i 1 000-tal kronor)

År	Avgifter å inhemska arbeten	Avgifter å importerade arbeten	Summa intäkter	Kostnader	Överskott
1948/49	617	87	704	257	447
1949/50	645	60	705	258	447
1950/51	669	102	771	273	498
1951/52	732	93	825	324	501
1952/53	644	128	772	357	415
Genomsnitt	661	94	755	294	461

Av uppställningen framgår bland annat, att avgifterna under den berörda perioden inbringat i genomsnitt 755 000 kronor, medan utgifterna för kontrollverksamheten uppgått till 294 000 kronor. Ett genomsnittligt årligt överskott å 461 000 kronor har sålunda uppkommit. Beträffande de belopp som anges i tabellen må i avseende på intäktssidan nämnas, att den dominerande posten är kontrollavgiften. Övriga delbelopp är obetydliga. Den extra proberingsavgiften inbringade sålunda 1952/53 endast drygt 30 000 kronor, märkningsavgiften drygt 1 000 kronor. Å utgiftssidan uppgick arvoden till kontrollstämplingsförrättare i genomsnitt för femårsperioden till 31 000 kronor.

Utredningen. Kontrollstämplingsutredningen föreslår beträffande *kontrollavgiften* en höjning för platina- och guldarbeten med 100 procent, d. v. s. från nio till 18 respektive från tre till sex öre per två decigram. För silverarbeten föreslås en höjning med 50 procent, d. v. s. från ett till ett och ett halvt öre per gram. Utredningen erinrar om att avgiften hittills avvägs så att kontrollverksamheten lämnat överskott. Det framhålles, att det kan förtjäna övervägas att höja avgiften främst av två skäl. Utredningen påpekar för det första, att dess förslag innebär en höjning av kontrollstämplingsförrättarnas arvoden, som medför ökade utgifter för statsverket med ca 65 000 kronor per år. För det andra erinrar utredningen om att penningvärdet förändrats, sedan de nuvarande avgifterna fastställdes år 1922. Vidare spelar kontrollavgiften enligt utredningen en relativt underordnad roll

i jämförelse med försäljningsskatten såväl för guldsmederna som för allmänheten. Avgiften för en slät guldring om fem gram utgör sålunda 60 öre medan försäljningsskatten uppgår till 12 kronor. Såsom motivering för att kontrollavgiften höjes mindre för silver- än för guldarbeten anföres, att avgiften för silverarbeten för närvarande uppgår till $\frac{1}{15}$ av metallvärdet men för guldarbeten endast till $\frac{1}{40}$. Efter den föreslagna höjningen skulle avgiften i bägge fallen i stort sett stå i samma förhållande till metallvärdet.

Vid sidan av den nu berörda höjningen av kontrollavgiften föreslås en *särskild avgift* av 10 öre för varje kontrollstämplat arbete. Detta förslag motiveras med hänsyn till att kontrollstämpling av småarbeten medför lika mycket arbete som stämplingen av större arbeten, om man bortser från att halten på småarbeten undersökes stickprovsmässigt. Det framhålles också att kontrollstämpling av småarbeten är frivillig och att en viss prohibitiv effekt av kontrollavgiften är önskvärd.

De sålunda föreslagna höjningarna av kontrollavgifterna beräknas medföra en ökad inkomst för statsverket av kontrollstämplingen med ca 700 000 kronor för år.

Den *extra proberingsavgiften* för importerade arbeten — vilken inbringar endast ca 30 000 kronor per år — anses knappast motiverad, i synnerhet om den nu föreslagna avgiften av 10 öre per arbete införes. Utredningen föreslår därför att proberingsavgiften borttages. Utredningsmannen påpekar, att han i annat sammanhang framhållit att reglerna för kontrollstämpling av småarbeten bör vara desamma för inhemska och utländska arbeten, men att de utländska småarbetena i samband med importen bör underkastas kontroll beträffande halten genom probering även då kontrollstämpling icke sker. För denna probering bör enligt utredningen uttagas ersättning enligt 1947 års kungörelse. De proberingsavgifter som därvid skulle utgå är desamma som de hittillsvarande extra proberingsavgifterna.

Den nu föreliggande möjligheten att i vissa fall erhålla *restitution* av avgifter som erlagts för arbeten som utföres ur riket bör enligt utredningen avskaffas. Restitutionsmöjligheten synes icke i och för sig motiverad, då kontrollavgiften utgår såsom ersättning för arbetet med kontrollstämplingen. Utredningen framhåller också, att enligt dess förslag fullhaltiga arbeten som tillverkas för export skall undantagas från kontrollstämplingsplikt.

Remissyttrandena. Utredningens förslag om höjda avgifter tillstyrkes av mynt- och justeringsverket och lämnas av statens sakrevision och länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län utan erinran. Förslaget har avstyrkts av kommerskollegium, handelskammarna i Stockholm och Göteborg samt Skånes handelskammare, Sveriges grossistförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Guldsmedsbranschens leverantörförening, Stockholms och Skånes guldsmedsmästareföreningar, Göteborgs guld- och silvermeders förening samt Svenska slöjdföreningen.

Stockholms handelskammare uttalar, att den föreslagna avgiftshöjningen i realiteten skulle innebära en skärpt beskattning. Handelskammaren anför.

Varken ökningen av kontrollstämplingsförrättarnas arvoden eller den inträdda penningvärdesförsämringen kan enligt kammarens mening utgöra bärande skäl för den föreslagna avgiftshöjningen. Denna innebär i själva verket ingenting annat än att man via kontrollsystemet inför en skärpt beskattning av dessa varor. Även om — såsom utredningen gjort gällande — avgifterna spela en relativt underordnad roll för guldsmederna och allmänheten i jämförelse med den försäljningsskatt, som uttages för ädelmetallvaror, är ett dylikt tillvägagångssätt ur principiella synpunkter i hög grad olämpligt.

Liknande synpunkter anföres av övriga handelskamrar samt av *kommerskollegium*, som anser att avgifterna i princip bör vara så avvägda, att de med någon säkerhetsmarginal täcker kostnaderna för kontrollväsendet. *Guldsmedsbranschens leverantörförening* hävdar att branschen redan genom försäljningsskatten drabbas så hårt, att den ej bör betungas med ytterligare pålagor i form av höjda kontrollavgifter. *Svenska slöjdföreningen* slutligen framhåller, att ädelmetallvarorna skulle ytterligare fördyras genom den föreslagna höjningen.

Mot förslagen i övrigt rörande avgifterna har ingen erinran anförts vid remissbehandlingen.

Departementschefen. Utredningens förslag innebär en väsentlig höjning av avgifterna för kontrollstämplingen. Beträffande guld- och platinaarbeten föreslås en fördubbling av den nu utgående kontrollavgiften och beträffande silverarbeten en höjning med femtio procent. Härutöver förordas införande av en särskild avgift à 10 öre för varje stämplat arbete. Med nu utgående avgifter har kontrollverksamheten för femårsperioden 1948—1953 lämnat ett genomsnittligt årligt överskott på 461 000 kronor. De föreslagna avgiftshöjningarna beräknas öka överskottet med omkring 700 000 kronor.

Utredningens nu berörda förslag har avstyrkts av flertalet remissinstanser. Härvid har särskilt framhållits, att avgifterna icke bör uttagas med högre belopp än att kostnaderna för kontrollen med viss säkerhetsmarginal blir täckta.

Då de nu gällande avgifterna fastställdes avvägdes de så att de icke blott skulle täcka kostnaderna för den offentliga kontrollverksamheten utan också ge statsverket en verklig inkomst av denna. Med hänsyn bl. a. till att särskild försäljningsskatt nu uttages å ädelmetallvaror kan jag icke biträda utredningens förslag att höja avgifterna. Icke heller i avseende på avgifternas konstruktion synes anledning föreligga att vidtaga några ändringar. I enlighet med vad nu anförts förordar jag sålunda att avgifterna uttagas i oförändrad ordning.

Vad utredningsmannen i övrigt föreslagit i avseende på avgifterna möter ingen erinran från min sida.

VI. Fråga om införande av kontrollplikt på palladiumvaror

Utredningen. Någon kontroll beträffande palladiumvaror förekommer icke nu i vårt land. Utredningens förslag innebär på denna punkt ingen ändring.

I avseende på användningen m. m. av palladium lämnar utredningen följande redogörelse.

Palladium är ett till platinametallerna hörande grundämne och förekommer tillsammans med dem. Palladium är silvervitt, glänsande, mjukt och smidigt. Legeringar av palladium med guld och silver användas till rostfria instrumentdelar m. m. Försilvrade föremål överdragas stundom med palladium för att ej svärtas av svavelväte. De palladiumlegeringar, som användas för juvelerarändamål, innehålla 950 eller 960 tusendelar rent palladium; resten utgöres av andra platinametaller eller oädla metaller. Från danskt håll har uppgivits att man i regel använder 960/1000 palladium och 40/1000 ruthenium men att även 950/1000 palladium och 50/1000 nickel förekommer. Från England har den upplysningen erhållits, att palladium kan göras hårdare med 30/1000 koppar, 10/1000 iridium, 45/1000 ruthenium eller 50/1000 nickel.

Palladium har ett värde som ungefär motsvarar 18 karats guld eller 4: 50 kronor per gram. Värdet av 18 karats guld är 4: 80 och värdet av platina 14 kronor per gram.

Det påpekas, att intresset för palladium i utlandet såsom ett alternativ till vitt guld och platina ökat, särskilt under andra världskriget. Man synes allmänt acceptera en finhalt av 950/1000. Officiell märkning av palladium förekommer, såvitt kunnat utrönas, endast i Canada. Den svenska importen uppskattas till 10 kg om året och består till stor del av småsaker. I Sverige användes palladium huvudsakligen vid tillverkning av instrument m. m., vilka föremål enligt 1912 års förordning faller utanför kontrollförfarandet.

En anledning till att införa kontrollstämpling av palladium skulle enligt utredningen vara, att intresset för att använda palladium i stället för guld därmed skulle kunna uppammas. En önskvärd besparing av guld skulle sålunda möjligen kunna åstadkommas. Utredningen har emellertid icke nu velat föreslå en utsträckning av kontrollstämplingen till palladium. Skulle behov därav i framtiden anses motivera införande av sådan kontrollstämpling, kan det ske genom att palladium likställes med platina utom beträffande kontrollstämpelns utseende och måhända kontrollavgifternas storlek.

Remissyttrandena. Flertalet remissinstanser lämnar utredningens ståndpunkt i förevarande fråga utan erinran. Avvikande mening anföres endast av *Svenska slöjdföreningen*. Föreningen anser det vara inkonsekvent att palladiumvaror lämnas utanför kontrollsystemet. Att så sker innebär diskriminering av denna ädelmetall. Palladium bör enligt föreningen av tekniska skäl kunna sammanlödås med övriga metaller, vilket icke kan ske utan kontrollstämpling också av palladium.

Kontrollstyrelsen uttalar att det ur kontrollsynpunkt givetvis varit önsk-

värt om stämplingsplikt infördes beträffande palladiumvaror, då dylika varor numera är belagda med försäljningsskatt. Med hänsyn till att omsättningen av palladiumvaror för närvarande är ytterst obetydlig, anser styrelsen sig dock icke böra förorda, att kontrollstämplingen nu utsträcker sig även omfatta arbeten av palladium.

Några remissinstanser, bl. a. *Stockholms guldsmedsmästareförening*, anmärker, att branschen ännu har för liten erfarenhet av palladium såsom råmaterial. *Skånes guldsmedsmästareförening* som i och för sig icke har något att invända mot utredningsmannens ståndpunkt påpekar dock, att tillverkning av palladiumvaror inom kort kan komma att ske i sådan utsträckning, att frågan om införande av kontroll måste tagas upp på nytt.

Departementschefen. På av utredningsmannen anförda skäl anser jag att kontrollstämpling av palladiumvaror för närvarande icke bör föreskrivas.

VII. Fråga om kvalitetsbeteckningar för nysilvervaror

Gällande ordning m. m. Med nysilver förstås rätteligen en legering av koppar, zink och nickel. Emellertid används beteckningarna nysilver och nysilvervaror i allmänna språkbruket vanligen för att beteckna föremål, vilka visserligen är tillverkade av en sådan legering, men som därjämte blivit försilvrade efter bearbetningen. Silverpläterade arbeten eller silverdoubléarbeten är arbeten av oädel metall med en silverbeläggning åstadkommen genom mekaniskt förfarande. Dessa arbeten, som i regel är importerade, anses vara av högre kvalitet än de bästa nysilvervarorna. Alpacka kan sägas vara en särskild form av nysilver. Med beteckningen alpacka avses att utmärka en högre nickelhalt hos undermetallen, på kontinenten i regel 18 procent. Här i Sverige förekommer det, att även föremål med 12 procent nickel betecknas som alpacka. Avgörande för slitstyrkan hos en nysilvervara är dels undermetallens nickelhalt och dels silvermängden per ytenhet. Om nickelhalten är hög, har legeringen större korrosionsmotstånd och blir vitare. Silverytans slitning blir då mindre märkbar. Stor silvermängd på varje ytenhet gör varan mer gedigen och hållbar.

Några officiellt fastställda kvalitetsbeteckningar på nysilvervaror finns icke för närvarande. Friheten att använda kvalitetsbeteckningar på dessa varor begränsas därför endast av vad som gäller om bedrägligt förfarande och illojal reklam.

Regler har däremot givits om förbud mot anbringande av vissa stämplor eller märken på förgyllda och försilvrade arbeten av oädel metall m. m. I förordningen den 30 mars 1901, nr 20, stadgas sålunda att förgyllda, försilvrade, platinerade eller med guld, silver eller platina pläterade arbeten eller eljest guld-, silver- eller platinaliknande arbeten av oädel metall ej må förses med stämplor eller märken liknande den för guld-, silver- eller platinaarbeten föreskrivna kontrollstämpel, årsbokstavsstämpel och fin-

haltsstämpel, ej heller må guldlilknande arbeten förses med karatstämpel som angiver en lägre finhalt än den i Sverige för guldarbeten lägst medgivna. Straffbestämmelser meddelas för den som anbringar sådana stämpelar eller märken eller utbjuder eller saluhåller varor som är stämplade eller märkta i strid med förordningens bestämmelser. Motsvarande gäller för i utlandet tillverkade arbeten. Med finhaltsstämpel försedda glasögonbågar och därtill hörande metalldelar av gulddoublé må dock, utan hinder av bestämmelserna i 1901 års förordning, till riket införas, utbjudas och saluhållas.

Även i ett annat avseende finns bestämmelser som direkt avser nysilvervaror. Enligt kungörelsen den 15 december 1933, nr 670, angående märkning av vissa varor av utländskt ursprung skall bl. a. alla nysilvervaror som införas till riket förses med importstämpel, som åsättes genom tullverkets försorg.

Tidigare framställningar och förslag. I skrivelse 1933 till Kungl. Maj:t fäste Svenska nysilverfabrikantföreningen uppmärksamheten på de olägenheter som uppstod för såväl köpare som fabrikanter på grund av frånvaron av officiellt fastställd kvalitetsbeteckning på nysilvervaror. Dessa olägenheter skulle kunna undvikas, om det föreskrevs dels att orden nysilver och alpaca icke fick anbringas å försilvrade varor med mindre den undermetall varav de tillverkats bestod av en legering av koppar, zink och nickel och nickelhalten uppgick till förslagsvis minst 10 procent, dels ock att på sålunda märkt nysilvervara skulle förekomma en siffra angivande silvermängden. Det upplystes att i Tyskland och Schweiz fanns officiella bestämmelser angående märkning av nysilvervaror. Fabrikantföreningen uppgav, att vid verkställda undersökningar av kvaliteten hos salubjudna nysilvervaror befunnits, att kvaliteten på såväl inhemska som importerade varor var mycket växlande. Nickelhalten hade sålunda varierat mellan 1,6 och 18 procent och silvermängden exempelvis per dussin matskedar hade växlat mellan 0,188 och 45 gram. Undermetallens beskaffenhet hade även i andra avseenden växlat. Föreningen hemställde om meddelande av bestämmelser om kvalitet och märkning av nysilvervaror till allmänhetens skydd och till förhindrande av illojal konkurrens. Framställningen biträdades av Svenska metallindustriarbetareförbundet, som framhöll att även varans tillverkare borde angivas vid märkningen. Jämväl Svenska guldsmedsbranschens samorganisation instämde sedermera i de av fabrikantföreningen gjorda yrkandena.

Efter av Kungl. Maj:t meddelat uppdrag framlade mynt- och justeringsverket 1939 *förslag till kungörelse med föreskrifter angående villkor för användande av benämningarna nysilver och alpaca i fråga om vissa försilvrade arbeten m. m.* Vid utarbetande av förslaget hade verket samrått med representanter för fabrikantföreningen, metallindustriarbetareförbundet och guldsmedsbranschens samorganisation.

Kungörelseförslaget innehåller i huvudsak följande bestämmelser.

Benämningen *nysilver* må användas för försilvrat metallarbete under förutsättning dels att undermetallen utgöres av en legering, bestående av minst 10 procent nickel samt i övrigt huvudsakligen av koppar och zink, dels ock att försilvringen utgöres av en elektrolytiskt utfälld silverbeläggning, som i avseende å vikten uppfyller vissa särskilt angivna fordringar. Innehåller undermetallen i arbete, som må benämnas *nysilver*, minst 18 procent nickel, må för arbetet användas benämningen *alpacka*, antingen enbart eller i förening med ordet *nysilver*.

Utförliga bestämmelser meddelas om silverbeläggningsens vikt för ett stort antal olika artiklar. Bestämmelserna avser fyra olika kvaliteter. Med iakttagande av de sålunda lämnade föreskrifterna må *nysilver*arbete förseas med kvalitetsstämplar av följande innehåll och utseende, nämligen **NY-SILVER**, **PRIMA NYSILVER** och **EXTRA PRIMA NYSILVER** med tillägg i förekommande fall av beteckningen **ALPACKA**, eller också, beträffande *alpacka*arbeten, **ALPACKA**, **PRIMA ALPACKA** och **EXTRA PRIMA ALPACKA**. Högre kvalitet än *extra prima* må angivas genom vissa kvalitetstal. I stället för orden *nysilver*, *prima* och *alpacka* må användas de förkortade beteckningarna **NS**, **I MA** och **ALP**.

Inom riket tillverkat försilvrat arbete, å vilket anbringas kvalitetsstämpel, skall tillika förseas med tillverkarens namnstämpel eller annan därmed jämförlig ansvarsstämpel. Sådan stämpel skall vara utförd såsom reliefstämpel, d. v. s. lämna upphöjd text, begränsad av stampens ytterkontur. Försäljare av *nysilver*arbeten må, själv eller genom tillverkaren, låta å sådant arbete anbringa sin försäljarstämpel. Sådan stämpel skall vara utförd såsom skarpstämpel, d. v. s. lämna intryckt text. Stämplarna skall vara godkända av mynt- och justeringsverket samt hos ämbetsverket inregistrerade.

Mynt- och justeringsverket uttalade i sin skrivelse att regleringen åtminstone tills vidare icke lämpligen borde utsträckas till att omfatta silverpläterade arbeten. Bestämmelserna borde däremot göras tillämpliga å såväl försilvrade metallarbeten som arbeten av försilvrat glas, porslin, läder, trä o. s. v. För försilvrade arbeten av annat material än metall syntes användande av kvalitetsbeteckningar icke böra medgivas. Mynt- och justeringsverket ansåg vidare att bestämmelserna borde omfatta såväl här i landet bedriven tillverkning för försäljning inom landet som handel inom riket med här tillverkade eller hit införda varor. Bestämmelserna borde ej gälla beträffande tillverkning eller försäljning för export. Av praktiska skäl borde icke ifrågakomma att stadga förbud mot införsel av varor, försedda med icke medgivna kvalitetsbeteckningar. Det syntes tillräckligt att ett användande av dylika kvalitetsbeteckningar i samband med saluhållande av de importerade varorna förbjödes. En försäljare fick alltså tillse att till honom från utlandet levererade varor icke var försedda med otillåtna kvalitetsbeteckningar.

I yttrande (1942) över mynt- och justeringsverkets förslag hemställde kommerskollegium att de föreslagna bestämmelserna icke måtte sättas i kraft förrän tidigast två år efter krigets slut. Först efter krigets slut och

sedan en överblick vunnits över då rådande läge med avseende på metallförsörjningen, förelåg möjlighet att sakligt bedöma förslaget. Kommerskollegium hade införskaffat yttrande från samtliga handelskamrar utom två, juvelerare- och guldsmedsförbundet, nysilverfabrikantföreningen och guldsmedsbranschens samorganisation. Dessa hade samtliga tillstyrkt förslaget och behovet av bestämmelser i ämnet underströks från flera håll. Från några remissinstansers sida hade dock gjorts anmärkningar i speciella hänseenden.

Utredningen. Utredningen förordar, att någon lagstiftning på området icke genomföres för närvarande. I syfte att åstadkomma en tillfredsställande ordning på området har på utredningens initiativ inletts ett samarbete mellan varudeklarationsnämnden och nysilverfabrikanterna. Enligt utredningen har från ömse sidor vitsordats att utsikterna att det åsyftade resultatet skall uppnås är goda. Om varudeklaration på nysilverområdet skulle komma till stånd torde enligt utredningen författningsbestämmelser om kvalitet och märkning icke behöva tillgripas.

Utredningen redogör att börja med för vissa överläggningar med representanter för nysilverfabrikanterna och Svenska metallindustriarbetareförbundet. I sammanhanget upplyses att Nysilverfabrikanternas förening icke längre existerar. Yrkesgruppen, som består av ett 30-tal fabrikanter, ingår nu i den till Sveriges industriförbund anslutna Sveriges järn- och metallmanufakturiförening.

Av utredningens redogörelse för överläggningarna inhämtas följande.

Representanten för nysilverfabrikanterna har uppgivit, att förhållandena på förevarande område voro olidliga på 1930-talet. Nu vore situationen emellertid en annan. Som ett led i strävandena efter bättre förhållanden hade nysilverfabrikanter från Belgien, England, Frankrike, Italien, Tyskland och Sverige år 1953 hållit en kongress i Wiesbaden och där fattat preliminärt beslut om en internationell överenskommelse beträffande rostfria varor och nysilvervaror. Avsikten vore att genomföra ett gemensamt varumärke, som skulle användas av de till organisationerna i respektive land anslutna fabrikanterna och skydd skulle sökas för detta varumärke. Märket jämte viss kvalitetsangivning skulle garantera kvaliteten. Beläggningskvalitet skulle angivas med en siffra. Det internationella märket skulle användas jämte fabrikantens egen stämpel. Vad som hindrat beslut vid den redan hållna kongressen vore materialsvårigheter på vissa håll i fråga om nickel, som man preliminärt tänkt sig skulle ingå i underlaget för nysilvervaror med 15 procent. Eftersom det vore av betydelse att enhetliga regler gällde i olika länder, framstode det såsom önskvärt att i lagstiftningsväg intet bleve bestämt förrän man finge se resultatet av det internationella samarbetet, vilket komme att fullföljas vid en kongress i Nizza 1954. Sedermera har upplysts att denna kongress blivit uppskjuten.

Representanten för metallindustriarbetareförbundet har som sin mening uttalat, att åtgärder krävas för en sanering inom branschen. Frågan vore svårlöst och komplicerad men 1939 års förslag hade vunnit allmän anslutning. Gentemot det omtalade internationella samarbetet kunde anföras, att däri endast deltagit representanter för företagariintresset.

Utredningen påpekar för egen del att försörjningsläget beträffande metallvaror visserligen nu torde vara normalt och att sålunda hinder mot ett genomförande av det av mynt- och justeringsverket tidigare framlagda förslaget icke torde föreligga ur försörjningssynpunkt. Andra skäl talar emellertid mot att de berörda frågorna regleras lagstiftningsvägen. Härom anføres följande.

Redogörelsen för mynt- och justeringsverkets förslag 1939 angående kvalitetsbestämning och märkning av nysilver och alpacka visar att man här rör sig på ett område där svårigheter föreligga att få fram enkla, klara och enhetliga regler, ägnade att upptagas i lagstiftning. Utom det stora antal servisartiklar som upptagits i särskild förteckning har man att göra med korpusvaror av olika slag, där kvalitetskravet är mycket skiftande. För gratinfat exempelvis kräves helt annan kvalitet än då fråga är om bägare och andra prydnadsföremål. En någotsånär effektiv kontroll över efterlevnaden av en sådan lagstiftning skulle kräva ytterligare personal, antingen kontrollen skulle utövas av mynt- och justeringsverket eller, vilket även synes tänkbart, av statens provningsanstalt. Att märka är att nysilverfabrikation och försäljning av sådana varor här i landet har betydande omfattning, cirka 300 ton om året. Det synes ej heller utan vidare önskvärt att gränsen mellan ädelmetallvaror och nysilvervaror i det allmänna medvetandet suddas ut genom ett under mynt- och justeringsverket anordnat kontrollförfarande beträffande nysilvervaror, låt vara att i detta förfarande ej skulle ingå kontrollstämpling utan endast en form av ansvarsstämpling.

Huruvida det initiativ, som tagits inom branschen att på internationell väg komma till en enhetlig ståndpunkt i frågan, leder till resultat är enligt utredningen ovisst. Likaså synes det utredningen ovisst huruvida en internationell överenskommelse mellan representanter för företagare i en del länder om kvalitetsbestämning och märkning skulle respekteras så att ingripande från det allmännas sida skulle kunna undvaras. I sistnämnda hänseende anser dock utredningen att vissa utsikter torde finnas på grund av det relativt begränsade antalet fabrikanter inom branschen. En möjlighet att ge halv-officiellt stöd för sådana strävanden från branschens sida, och detta oavsett om någon internationell överenskommelse kommer till stånd, föreligger emellertid — framhåller utredningen — numera, sedan varudeklarationsnämnden inrättats. Ett försök borde därför göras att genom samarbete mellan varudeklarationsnämnden och nysilverfabrikanterna uppnå en tillfredsställande ordning på området.

I förevarande sammanhang lämnar utredningen i huvudsak följande redogörelse för varudeklarationsnämndens verksamhet.

Varudeklarationsnämnden har enligt stadgar fastställda av Kungl. Maj:t den 1/6 1951 till uppgift att verka för ökad användning av upplysande varudeklarationer för konsumtionsvaror och att därvid särskilt tillse att dylika varudeklarationer bliva vederhäftiga och i lämplig omfattning enhetligt utformade. I sådant hänseende åligger det nämnden

att stödja initiativ till införande av upplysande varudeklarationer samt att själv taga initiativ därtill,

att föranstalta om utarbetande, i första hand genom Sveriges Standardiseringskommission (SIS), av sådan standard för provningsmetoder och no-

menklatur m. m. som kan befinnas erforderlig såsom underlag för utformning av varudeklarationer,

att fastställa lämpliga formulär för varudeklarationer på grundval av SIS-standard eller annan av nämnden och SIS godtagen standard,

att bevilja företag rätt att i enlighet med nämndens bestämmelser använda fastställda formulär och av SIS godkända kännetecken för varudeklarationer,

att i lämplig omfattning ordna kontroll över att i formulären lämnade uppgifter äro riktiga samt

att i övrigt följa utvecklingen på varumarknaden såvitt avser behovet och utformningen av upplysande varudeklarationer.

Nämnden består av en av Kungl. Maj:t efter förslag av standardiseringskommissionen förordnad ordförande samt 13 ledamöter, av vilka var och en av följande organisationer utser en:

Hemmens forskningsinstitut,

Husmödrarnas samarbetskommitté (lanthushåll),

» » (stadshushåll),

Kooperativa förbundet,

Landsorganisationen i Sverige,

Statens provningsanstalt,

Sveriges grossistförbund,

» hantverks- och småindustriorganisation,

» industriförbund,

» köpmannaförbund,

» lantbruksförbund,

» standardiseringskommission och

Tjänstemännens Centralorganisation.

Inom nämnden finnes ett arbetsutskott och en teknisk kommitté.

Nämnden avgiver årligen redogörelse till chefen för handelsdepartementet, kommerskollegium och standardiseringskommissionen.

Nämnden har fastställt ett märke att användas på deklarerationer upprättade enligt nämndens formulär. Märket är inregistrerat hos patent- och registreringsverket såsom varumärke. Tillstånd att använda märket kan lämnas envar tillverkare, importör eller annan säljare som ansöker därom och förbinder sig att följa av nämnden för märkets användande utfärdade bestämmelser. Nämnden kontrollerar att märket användes på sätt som föreskrivits, att deklarerationerna upprättas på föreskrivet sätt och att varorna överensstämmer med i deklarerationerna lämnade uppgifter. Bryter tillståndsinnehavaren mot utfärdade bestämmelser, kan tillståndet indragas. Beslut härom och anledningen till beslutet skall av nämnden tillkännagivas. Missbruk av märket kan även medföra åtal enligt lagarna om skydd för varumärken och om illojal konkurrens.

Vilken som helst företagare inom en bransch kan genom hänvändelse till varudeklarationsnämnden få en undersökning till stånd för fastställande av varudeklaration enligt vissa normer. Nämnden erbjuder samtliga företagare inom branschen att använda nämndens märke på villkor att deklarerationsnormerna följas. Den upplysningsverksamhet som kan bedrivas av de organisationer, som äro representerade i nämnden, torde vara av särskilt värde.

Någon ståndpunkt i kvalitetsfrågan anser sig utredningen icke böra redovisa i sakens nuvarande läge. Ett ståndpunktstagande nu skulle — framhålls det — måhända föregripa förhandlingarna mellan varudeklarations-

nämnden och fabrikanterna. Också en eventuell internationell överenskommelse skulle måhända kunna inverka på ståndpunktstagandet.

Slutligen berör utredningen ett förslag från metallindustriarbetareförbundet innebärande att, såsom ett komplement till varudeklarationsnämndens åtgärder, tillverkarna skulle åläggas att förse sina varor med tillverkarstämpel. Utredningen anser, att det bör ankomma på varudeklarationsnämnden att, om så befinner sig erforderligt eller önskvärt, göra framställning om sådana föreskrifter. Från nämndens sida har för utredningen uttalats, att nämnden på frågans nuvarande ståndpunkt ej har något yrkande i berörda hänseende.

Remissyttrandena. Vid remissbehandlingen har endast *Svenska metallindustriarbetareförbundet* ställt sig helt kritiskt till utredningens förslag, att resultatet av ett samarbete mellan varudeklarationsnämnden och nysilverfabrikanterna skall avvaktas innan lagstiftningsåtgärder överväges.

Priskontrollnämnden förklarar sig dela utredningens ståndpunkt, att frågan om kvalitetskontroll å nysilvervaror i första hand bör hänskjutas till ett avgörande mellan fabrikanterna och varudeklarationsnämnden. I övrigt uttalar nämnden, att en lagstiftning rörande kvalitetsbeteckningar skulle kunna bibringa allmänheten den uppfattningen att ädelmetallvaror och nysilvervaror i viss mån är likartade produkter. Detta skulle i sin tur kunna medföra prishöjningar på nysilvervarorna.

Svenska metallindustriarbetareförbundet erinrar i sitt yttrande om att mynt- och justeringsverkets förslag av år 1939 fick ett mycket välvilligt mottagande. Förbundet hade väntat, att den nuvarande utredningen med ledning av detaljmärkningarna i remissyttrandena 1939 skulle ha utarbetat ett förenklat förslag till kvalitetsbeteckningar för nysilvervaror.

Inte en enda remissinstans avstyrkte förslaget i princip, och de sakliga detaljmärkningarna var icke många eller väsentliga. Detta talar för att det var ett starkt förslag och tillika att behovet av sanerande åtgärder inom nysilverbranschen var mycket stort.

Man kan med hänsyn till ovannämnda förhållande fråga sig, vilken anledning utredningskommittén kan ha att helt gå ifrån ett tidigare allmänt tillstyrkt förslag och ställa det på framtiden.

Att kvalitetsbestämmelser för nysilver- och alpacaarbeten är en komplicerad och svårlöst fråga, skall icke bestridas. Särskilt gäller detta s. k. korusvaror. Trots detta var dock branschorganisationerna 1939 beredda att underkasta sig de svårigheter, som efterlevnaden av bestämmelserna kunde medföra. Detta understryker ytterligare behovet av sanerande åtgärder. Hade inte det andra världskriget kommit emellan, hade med stor sannolikhet lagstiftningsåtgärder då beslutats i huvudsak på sätt utredningskommittén 1939 föreslagit.

Beträffande utredningens uttalande om att förhållandena nu är helt anorlunda än på 1930-talet anmärker förbundet att det icke är uteslutet att en lika grundlig analyserande utredning, som den som företogs på 1930-talet, skulle visa, att missförhållandena även nu är av stor omfattning. Utredningens uppfattning på denna punkt verkar enligt förbundet icke övertygande.

I vad avser det av utredningen berörda internationella samarbetet på området uttalar förbundet följande.

Av de sparsamma upplysningarna i betänkandet får man den uppfattningen, att den internationella samarbetskommittén består uteslutande av företagare från respektive länder. Det kan därför finnas anledning förmoda, att det är företagareintressen, som i första hand skall främjas genom samarbetet. Några för de respektive länderna förpliktande resultat torde icke tillkomma genom en så ensidigt sammansatt representation. I betänkandet framhålles också med rätta, att resultatet av detta samarbete är ovissit.

Metallindustriarbetareförbundet uppehåller sig slutligen något närmare vid utredningens förslag om frågans hänskjutande till varudeklarationsnämnden. Förbundet säger sig icke vilja på något sätt förringa värdet eller betydelsen av varudeklarationsnämndens verksamhet, men man bör enligt förbundet icke hysa för stora förhoppningar rörande möjligheterna att på det föreslagna sättet uppnå väsentliga resultat. Betänkligheterna gäller främst korpusvarorna, medan möjligheterna anses gynnsammare beträffande bestick av nysilver och alpacka. Det betonas vidare, att anslutning till varudeklarationsnämnden är frivillig. De företagare som företrädesvis tillverkar låga kvaliteter väntas säkerligen underlåta att söka anslutning. Härigenom skulle missförhållandena kvarstå.

En starkt bidragande orsak till rådande missförhållanden är — framhåller förbundet — den förekommande stämplingen av varorna med PRIMA NYSILVER och andra beteckningar. Någon större möjlighet för varudeklarationsnämnden att förhindra användningen av vilseledande stämplar torde enligt förbundets åsikt icke föreligga. Förbundet anför.

Enligt vedertagen uppfattning består nysilver av en legering av koppar, zink och nickel. Emellertid finns det inget som hindrar en tillverkare att förse försilvrade varor av mässing eller annan undermetall med stämplar, såsom NYSILVER, PRIMA NS eller PRIMA NYSILVER. Dessa möjligheter att förse försilvrade varor med vilseledande stämplar gör, att tillverkarna kan uppträda under skyddande anonymitet. Allmänheten köper dessa varor i den tron, att det verkligen är fråga om nysilvervaror. Att varan saknar ansvarsstämpel, d. v. s. någon som garanterar stämpelns riktighet, reflekterar man ej över. Ofta har köparna den uppfattningen, att, om de gör sina inköp i välrenommerade affärer, detta borgar för att varans kvalitet svarar mot den åsatta stämpeln och att det följaktligen är en PRIMA NYSILVER-vara, som man förvärvat.

Givetvis kan man göra den invändningen, att, därest allmänheten endast köper de varor, vilka är försedda med Varudeklarationsnämndens rekommendation, här anförda risker bortfaller, men invändningen bygger för mycket på optimism för att äga någon betydelse. Någon större möjlighet att förhindra användningen av vilseledande stämplar torde Varudeklarationsnämnden icke ha.

Förbundet hade ansett det välbetänkt, om utredningskommittén åtminstone i avsnittet om vilseledande varustämplingar företagit en utredning i syfte att komma tillrätta med detta missförhållande inom nysilverbranschen. Helt säkert skulle detta varit av värde även för Varudeklarationsnämnden och främjat dess målsättning att bereda den köpande allmänheten bättre möjligheter att erhålla goda varor.

Svenska slöjdföreningen finner att nysilverfrågan icke är tillräckligt utredd. En fullständig utredning bör därför utföras, som särskilt tar upp frågan om den ytterst missvisande beteckningen nysilver. Denna beteckning, till vilken direkta motsvarigheter icke finns i andra länder, bör ersättas med annan lämplig term. Ett eventuellt framtida avskaffande av kontrollstämplingen av silververor torde endast kunna ske, om beteckningen nysilver helt försvinner. Slöjdföreningen betonar emellertid slutligen, att en genomförd varudeklaration under alla omständigheter snarast bör komma till stånd.

Svenska museimannaföreningen uttalar sig för att termen nysilver avskaffas såsom missvisande.

Varudeklarationsnämnden har begränsat sitt yttrande dels till en redogörelse för den principiella utformningen av dess arbete, dels till en redovisning av det i betänkandet omnämnda varudeklarationsarbetet med försilvrade metallvaror.

I fråga om varudeklarationsarbetets utformning anföres i huvudsak följande.

Arbetet med de olika varugrupperna på nämndens arbetsprogram är fördelat på specialkommittéer. Kommittéernas uppgift är att utarbeta förslag till formulär, d. v. s. underlag för deklARATIONER, i vilket anges vilka upplysningar deklARATIONERNA skall innehålla och hur dessa data skall redovisas på deklARATIONERNA. Formulären skall vara så utformade att möjlighet skall finnas att deklarerera alla kvaliteter av en vara; i princip stipuleras alltså inga minimikrav på varorna.

I kommittéerna ingår representanter för konsument-, distributör- samt producentintressen. Dessutom är i de allra flesta kommittéer — så är fallet ifråga om kommittén för försilvrade metallvaror — forskning och standardisering företrädda.

För att i deklARATIONER inom ett och samma varuumråde erhålla jämförbara uppgifter och enhetliga beteckningar förutsätter formulären standardiserad provningsmetodik och nomenklatur. Enligt nämndens stadgar skall sådan vara svensk standard eller annan av nämnden och Sveriges standardiseringskommission godkänd standard. I de fall erforderlig standard saknas skall nämnden föranstalta om att sådan utarbetas, i första hand genom standardiseringskommissionen.

När ett förslag till formulär utarbetats remitteras det för yttrande till inom resp. varuumråde berörda parter. Efter ev. bearbetning, föranledd av remissyttrandena, fastställs formuläret av nämnden.

Formuläret distribueras till företagen inom den aktuella branschen, vilka erbjuds att använda nämndens inregistrerade märke på deklARATIONER, upprättade enligt formuläret. De företag, som så önskar, kan efter ansökan erhålla nämndens tillstånd att utnyttja märket och får då bl. a. förbinda sig att följa av nämnden fastställda bestämmelser.

Den nämnda kontrollen av att deklARATIONER och varor överensstämmer företas först sedan en tillståndsinnehavares deklarerade varor kommit ut på marknaden. Varuprov uppköps då i butikerna och undersöks på neutrala laboratorier.

Vad åter angår det pågående arbetet på nysilverområdet omtalas att man som första arbetsområde utvalt matbestick för att sedan fortsätta med andra försilvrade bruksvaror. Arbetet med besticken har inriktats på deklARA-

tion av silverskiktets nötningshållfasthet, bestickdelens böjhållfasthet, undermetallens färg, m. m.

Nämnden framhåller, att det för närvarande icke är möjligt att närmare uttala sig om resultatet av pågående undersökningar och prov. Nämnden bedömer dock utsikterna att varudeklarerade försilvrade metallvaror såsom gynnsamma.

Departementschefen. Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har frågan om införandet av bestämmelser om minimikvaliteter och kvalitetsbeteckningar för nysilvervaror tidigare varit aktuell. Det påpekades därvid bl. a. från nysilverfabrikanterna att de salubjudna varornas kvalitet var synnerligen växlande såväl med avseende på silverbeläggningen som undermetallens beskaffenhet. Det framhölls, att frånvaron av kvalitetsbestämmelser möjliggjorde illojal konkurrens och medförde olägenheter för såväl fabrikanterna som den köpande allmänheten. Yrkandet på särskilda lagstiftningsåtgärder vann anslutning från flera håll.

Kontrollstämpelutredningen har icke närmare undersökt de nuvarande förhållandena på nysilvermarknaden. Utredningen har icke heller framlagt något förslag till lagstiftning, utan i stället hänvisat till den numera föreliggande möjligheten att lösa frågan genom införandet av s. k. varudeklarationer. På utredningens initiativ har arbetet härmed redan påbörjats genom samarbete mellan varudeklarationsnämnden och nysilverfabrikanterna.

Det stora flertalet remissinstanser har icke framfört någon erinran mot utredningens ståndpunktstagande.

Övervägande skäl synes också enligt min mening tala för att de möjligheter till en lösning av frågan som varudeklarationsförfarandet erbjuder tillvaratages innan andra åtgärder överväges. Såsom utredningen framhållit torde det erbjuda stora svårigheter att på förevarande område åstadkomma klara och enhetliga regler, ägnade att upptagas i lagstiftning. Även ur andra synpunkter torde vissa nackdelar vara förbundna med en författningsmässig reglering. Med hänsyn till nu berörda omständigheter finner jag icke anledning att i förevarande sammanhang upptaga frågan om lagstiftningsåtgärder till närmare prövning.

VIII. Departementschefens hemställan

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till *förordning om kontroll å ädelmetallarbeten*.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Brodén